

ÖYKÜMEN

İKİ AYLIK ÇEVİRİM İÇİ ÖYKÜ DERGİSİ

01

OCAK - ŞUBAT 2022

ÖYKÜMEN

İKİ AYLIK ÇEVİRİM İÇİ ÖYKÜ DERGİSİ

Ahmet Yetik

Alperen Yüksel

Andrey Platonoviç Platonov

Ayşegül Gül

İlayda Nurelif Toman

Hüseyin Kılıç

Kuddusi Demir

Sadık Yalsızuçanlar

Sıla Ersoy

Süleyman Çınar

Şeyda Ayvaz

Yakuphan Güleç

Yeliz Yıldız

01

O C A K - Ş U B A T 2 0 2 2

ÖYKÜMEN

İKİ AYLIK ÇEVİRİM İÇİ ÖYKÜ DERGİSİ

SAYI 01

OCAK - ŞUBAT 2022

İmtiyaz Sahibi

Okur

Genel Yayın Yönetmeni

Yakuphan Güleç

Yayın Kurulu

Süleyman Çınar

Ahmet Yetik

Mizanpaj ve Tasarım

Ahmet Yetik

Kapak Fotoğrafı

Enes Memduhoğlu

İletişim

oykumenedebiyat@gmail.com

Sosyal Medya

@oykumenedebiyat

@oykumenedebiyat

oykumenedebiyat.com

© Her hakkı saklıdır.
İki ayda bir yayımlanır.

Başlarken...

Öykümen'e dair birkaç söz...

Öykümen, uzun soluklu olmasını umduğumuz, bunun için gayret ettiğimiz yayım hayatına yeni başlayan bir öykü dergisi. Kuruluş amacı öykü okurunu kaliteli eserlerle buluşturmak, öykü literatürüne katkı sunmaktır. Derginin kurucuları olarak yollarımızın kesişmesinde Deruhte Dergi'nin katkısı büyük. Deruhte Dergi'de birleşen yolumuzu, kendi adlandırmamız ile hikâye avcılar e-posta/eleştiri grubumuz ile pişirdik. Bu grupta kendi yazdığımız öyküleri dövüyor, daha sağlam hâle gelmesi için gayret ediyorduk. Bir araya geldiğimiz zaman edebiyat, özellikle de öykü üzerine saatlerce sohbet etmekten keyif alıyorduk. Söz gelimi, Süleyman ile henüz yüz yüze görüşmemiş olsak da telefon ile aralıksız dört saat öykü üzerine sohbet etmişliğimiz vardır.

Gün gelip vakit çatığında artık bu oluşum kendi kabuğuna sığmaz oldu. O zaman ortaya atılan bir kıvılcım Öykümen'in doğuşunu sağladı. Yukarıda Öykümen'in ortaya çıkış hikâyesini ve amacını okudunuz. Peki ne anlama gelir bu “Öykümen” kelimesi?

Esprili bir şekilde evcimen kelimesinden anlam çalıp bunu sosyal medya hesaplarımızda paylaştığımız doğrudur. Nitekim Türkçede bulunan -men/man ekiyle bu yeni kelimeyi türettik. Bilindiği üzere bu eklerin Türkçede çeşitli görevleri vardır. Duruma göre bazen büyütme, abartma (kocaman, toraman, delişmen, küçümen) anlamı katarken bazen de fiillerin sonuna gelerek o işi yapan kişilerin tanımlanmasını (öğretmen, yönetmen, seçmen, göçmen vs.) sağlar. Elbette bu konu çok uzun, biz işimize dönelim. Yani “öykü-men” sanılabileceği üzere “superman, spiderman, ironman” gibi bir anlam üzere türetilmemiştir; öykü yazarak dünyayı kurtarmaya çalışan süper kahramanlar söz konusu değildir. Kötü bir espriydi, kabul edelim ve sözü öykülere bırakalım.

Ahmet Yetik

İçindekiler

4

YELİZ YILDIZ
GÜL VE
KUKLA

8

HÜSEYİN KILIÇ
BENİM
DEDEM BİR
KATİL

13

ANDREY PLATONOV
PLATONOV
ÇEVİRİ: SILA ERSOY
BİR ANNE
DAHA

20

İLAYDA NURELİF
TOMAN
ARTIK
TABURCUSUN!

25

ŞEYDA AYVAZ
BİR
METRELİK

28

KUDDUSİ DEMİR
ROMAN, KADERİN
KENDİSİDİR; ÖYKÜ
İSE O KADERİ
ANLATMAK

33

SÜLEYMAN ÇINAR
YADİGÂR

40

YAKUPHAN GÜLEÇ
YANARDAĞ

44

ALPEREN YÜKSEL
VEFA

47

AHMET YETİK
DAMAT

53

SÜLEYMAN ÇINAR
EDEBİYATIMIZIN
ÖZGE KİŞİSİ
BAHAEDDİN ÖZKİŞİ
VE GÖÇ ZAMANI

57

AHMET YETİK
SADIK
YALSIZUÇANLAR
İLE SÖYLEŞİ

60

ÜÇ BAKIŞTA BİR
KİTAP

67

ÖYKÜMEN
KÜTÜPHANE

69

ÖYKÜ
DÜNYASINDAKİ
YARIŞMALAR VE
ÖDÜLLER

73

ÖYKÜMEN
SÖZLÜK

ÖYKÜMEN

İKİ AYLIK ÇEVİRİM İÇİ ÖYKÜ DERGİSİ

GÜL VE KUKLA

YELİZ YILDIZ

4

ÖYKÜMEN

İKİ AYLIK ÇEVİRİM İÇİ ÖYKÜ DERGİSİ

ه نام خدا
(Allah'ın adıyla)

Sahne 1

Sol ayak, sağ ayak: bir suyun akışı gibi sürüklenerek. Sol kolu kaldır başı çevir. İpi çek, çene geri, gülümset. Bir daha sol... Şimdi yana doğru sağ ayak... Tekrar sol ve sağ... Rüzgârın ahengine uyarak adımlar geri... İleri. Dön ve bir adım daha. Şimdi rüzgârın şiddetini arttır.

Hayalbaz, devri çoktan geçmiş, oynamaktan yüzü aşınmış, yine de genç bir delikanlıyı temsil eden zarif kuklasını, elindeki ipleri ustalıklı oynatarak -bilmem kaçınıcı defa- kırmızı bir gülün etrafında çeviriyordu. Gül arkadan esen vantilatörün hafif esintisinde nazlı nazlı dalgalanıyor; kukla rüzgârda oynamayan saçları, hayalbazın eline verdiği ipleriyle kollarını efeler gibi yana açıyor süzülerek gülün gözüne âşinâlık atıyordu.

Arkadan tar* sesi geliyor, âşık Mevlana'ya ait mısraları mızrabın tellerine yâr ederek şöyle söylüyordu:

**Ger câne aşık dem zened âteş der in
âlem zened**

**Vin âlemi bî asıl ra çon zerre hâ
berhem zened**

(Eğer aşığın canı tutuşursa bu âlemi ateşe
verir

Ve bu köksüz evreni zerreler gibi dağıtır.)

*Bir müzik aleti.

Âsım'ın kuklası, bu son mısra söylenirken her defasında biricik goncasının önünde diz çöker hâlde bulurdu kendini. Bunu oynatıcısı mı böyle ayarlar yoksa yüreğindeki arzular birleşip çığlık atar da, bu tahta bir anlığına can mı bulurdu, hiç bilemezdi.

Kukla güle bakar ve bu emektar ahşaptan ekolu bir ses gelirdi:

Köksüz evreni zerreler gibi dağıtır

Tam bu esnada hayalbaz yere çöken kuklanın başına bağlı ipi gevşetir, süzülen gül karşısında boynu bükülür.

Işıklar zayıflar,

Sahne kapanır.

*yükselen müzik
ve alkışlar...*

Aynı Günün Akşamı

Âsım'ın kuklası bacaklarını yerden kaldırdı. Bu defa yapacaktı; bu defa onu oynatan, Mecnun edip de Leyla'dan ayrı sona mahkûm eden bu oyuna karşı gelecek, kendi kaderini yaşayacaktı. Ne elleri ipe bağlı bu kuklanın bu gece her geceki gibi tâkâti kesilecek ne de gövdesi toprağa bağlı sevgilisi, duran esintinin ardından duymayan bilmeyen bir yabancıya dönüşecekti. Gül ve kukla bedenlerindeki engelden kurtulup el ele aşkın iklime kanat çırpacaktı.

Kukla bu yüce duygular eşliğinde önce elindeki sonra bacaklarındaki en son da boynundaki ipleri bir bir çıkardı. Nihayet içinde duyduğu istek bir noktada toplanmış ruh olup göğsünde

ona can vermişti. Güle doğru yaklaştı. Bu taze goncanın üzerindeki çiğ taneleri, onun da aynı ızdırıp ile kıvrandığının kanıtı mıydı? Âlem bu gece başka bir yüze bürünüyor ve iki dilsiz âşığı kavuşturuyor muydu?

Takoz pikap bir sarsıntı geçirdi. Karanlık caddede durmadan yer değiştiren ışıklar camların içinden geçip kuklanın gözlerine geliyor, arabanın sarsıntıları kafasını allak bullak ediyordu. Vücudundaki iplere baktı. Bu gördüğü kaçınıcı hülyaydı? Sahi kuklalar, rüya görür müydü?

Hayalbaz pikabın ön bölmesinde aracını sürüyordu. Gül pikabın arka bölmesindeki demir üzerinde bir kutunun içerisindeydi, kukla ise sırtını bu kutuya yaslamış bacaklarını demirden aşağı sallandırıyor.

Artık tamamen uyandı. Yeni bir ışık huzmesi daha gözüne düştü, o an 'ne yazık!' diye iç geçirdi:

-Kuklalar ağlayamıyor bile.

Aklı az önce gördüğü rüyaya daldı, bir gülümseme isteği doğdu içinde. Ne yazık, dedi bir kez daha:

-Kuklalar kendi isteğiyle gülemiyor bile.

Kulağı, radyoda çalan müziğe dikkat kesildi. Bu şarkıyı rol aldığı eski sahnelerden biliyordu, aklı rüyada olduğu halde şarkıya sessizce eşlik etmeye başladı:

*Dün gece o edâh sefâh ve vefâh ay
yüzlü yâr*

*Yanıma gelip oturduğunda
Çaldı gönlümü ve imanımı*

Sözler hareketsiz ağzından dökülürken o, gülünü düşünerek sırtını kutuya biraz daha yasladı. Işık huzmeleri bir sarı bir beyaz geçiyor, sonra yeniden gözlerini karanlıkta bırakıyordu.

Âni bir fren... Dışarıda sallanan kaba küfürler... Küt diye yere kapaklanan tenekesi ve birkaç kez tok ses çıkaran tahtalar.

-Oğlum Âsım, bu dalgınlıkla bir gün kazârâ tahtalıköyde bulacaksın kendini. Dua et verilmiş sadakan varmış.

Bu düşüncelerle aracını evin önüne park eden Âsım, pikabın arkasına doğru yürüdü. Yere düşen gül kutusunu ve bacakları kendisinden uzağa fırlamış kuklayı görünce alışılmışlığın getirdiği tedbirsizliğine canı sıkıldı. Kutuya koymayı ihmal ettiği ihtiyar kuklası âni frenle yere düşmüş ve onarılmayacak şekilde parçalanmıştı.

Eline aldığı biricik yol arkadaşına hüznle baktı, kendisini bir gün bile yalnız bırakmayan bu yorgun kukla şimdi ebedi sessizliğine çekiliyordu.

Yarın gece... dedi, kendi kendine. Ya sahne olmayacak ya da geç olmadan bir çözüm bulacaktı.

Sahne 2

Gül'den dökülen yapraklar küçük bir kırmızı göl oluşturmuş, bacaksız kuklanın üzerini örtüyordu. Zavallı kukla nihayet iplerinden kurtulmuş, ruhu ise çoktan semâya doğru yola koyulmuştu.

Vantilatörün esintileri güle dokunuyor; gülün kırgın boynu, üzeri yapraklarla kaplı kuklaya doğru eğiliyordu. Hayalbaz esintiyi biraz daha arttırdı ve gülün yaprakları yer çekiminden kurtularak uzaklara doğru havalanmaya başladı.

İlk ve son kez oynanan bu son sahnede mızraba bu kez gülün duyulmaz ve dokunulmaz sesleri vuruyordu. Bu sesler önce salon duvarlarına çarpıyor sonra dinleyicinin yüreğine fısıldıyordu:

-men mande em tenhaye تنها

Ses salonun her yanında derin bir ekoyla yankılandı:

Men mande em tenhaye تنها

Meyâne seyli gam ha

Habîbem

Men mande em tenhaye تنها

(Ben yalnız kaldım, gam sellerinin ortasında

Sevgilim, ben yalnız kaldım)

Gül yaprakları acının mümkün kıldığı hürriyete kavuşuyor, bunca zaman kendisine yârenlik edenin ruhuyla fezâda buluşuyordu. Gül, ihtiyar kuklanın âşinâlık ederken attığı taze bakışları hatırladı. Boynunu biraz daha eğerek şarkıyı mırıldandı:

-Ben yalnız kaldım, gam sellerinin ortasında

-Ben yalnız...

Işıklar zayıflar

Sahne kapanır.

*yükselen müzik
ve alkışlar...*

BENİM DEDEM BİR KATİL! HÜSEYİN KILIÇ

Zavallı annem! Nasıl da yıkıldı birdenbire. Sanırım söylediklerimi zaten biliyordu. Dediklerimin hiçbirine şaşırmadı. Ta ki o karanlık gerçeği benden duyana kadar. Nasıl da eli ayağına karıştı. Babama açıklama yaparkenki telâş hâlâ gözümün önünde. Bence benim bu aile sırrını öğrenmem onu çok sarstı. Belli etmek istemese de anladım ben.

Yok, sevgili anneciğim. Yok yok... Ben ne öyle bir katilden korkarım ne de ailemizin itibarını yerle yeksan edecek şeyleri kanun namına da olsa başkalarına söylerim. Sanırım geçen hafta üflediğim on iki mumu unuttun. Sen de haklısın tabii, kimse babasının katil olmasını istemez. Aramızda kalsın ama senin baban benim en favori dedem olur aynı zamanda. Hulki dedemin bunu öğrenirse çok üzüleceğini biliyorum ama seni sakinleştirmek için bunu söyleyeceğim. Saadettin dedem ne kadar katil olursa olsun her zaman favori dedem olacak. Onu sevmeyi asla bırakmayacağım. Sen de bırakma!

Benim favori dedem bir başkadır. Bir kere herkesin dedesinden büyük. Yok, yok... Küçük bir çocuğun gözünden değil bu dediğim. Hem zaten ben çoktan on iki yaşımı bitirdim. Bu dediğim daha ziyâde bir matematik problemi gibi. Anneme daha ilkokul birde sormuştum bunun sebebini. Sınıftaki herkesin

dedesi elli yaşındayken benimkinin yetmiş yaşında olmasına şaşırmıştım. Annem ikimizin de tekne kazıntısı olduğumuzu söylemişti. Kazıntı olmak çok hoşuma gitmemiştir ama en küçük torun olmanın hatta son küçük torun olmanın faydalarını gördükçe sevdim bu işi. Sevdim sevmesine de en çok sevilen torun olarak dedemin sırdaşı olmanın buraya geleceğini nerden bileyim ben.

Aslında sabah keyfim çok yerindeydi. Dedeme gideceğimiz için herkesten çok ben heyecanlıydım. Çikolatalı gofret zaten cepteydi ama acaba hediye olarak ne almıştı bana? Kumandalı helikopter alsa ne güzel olurdu. Ben aslında drone istiyordum ama annem de babam da önce karne demişlerdi. Dedem yaşlandıkça annemden korkar oldu. Şimdi yedi yaşında olsam her istediğimi alırdı kesin. Ama o zaman da on iki olamazdım...

Annemin yüzünden öğleden sonra ancak gidebildik dedeme. Gittiğimizde her zamanki gibi neşeli davranmaya çalıştı ama yüzünden düşen bin parçaydı. Annem, “Başın sağ olsun baba.” deyince helikopter de drone da aklımdan uçtu gitti. Babam da aynı kelimeleri daha az içten bir şekilde tekrarlardı. Dedemin bu kadar üzgün olduğu anda bile aralarında anlayamadığım bir çekişme olmasına anlam veremedim.

Herkesin bir anda susmasıyla birlikte meraklı bakışlarımı gören annem alelacele, “Dedenin bir arkadaşı vefat etmiş.” dedi. Bu, öldü demek. Üç yıl önce anneannem öldüğünde “vefat etti” demenin “öldü” demek olduğunu, yakınların “vefat etti” daha uzakta olanların ise “öldü” demeyi tercih ettiklerini öğrendiğimi bilmiyorlar tabii. Vefat ettiğine göre yakın bir arkadaşı olmalı, diye düşünerek başımı ayakta duran dedemin göbeğine yasladım. Başımı okşadıktan sonra, “Siz oturun, ben bir bahçeye çıkayım.” dedi ve biz de mecbur oturduk. Dedem bahçede olunca salondaki karamsar havanın dağılacağını düşünmüştüm ama hiç kimsenin sesi çıkmıyordu. Sessizce kalkıp dedemin yanına bahçeye doğru gittiğimi annem gördüyse de sadece çıkana kadar gözleriyle beni takip etmekle yetindi. Bu, “Dedeni yorma!” demek ama benim bunu zaten biliyor olabileceğim aklına yine gelmedi annemin.

Bahçede bir elma ağacının kurumuş dallarından birini kırmaya çalışıyordu dedem. Benim geldiğimi fark etmedi. Kuru dal yerine onu tutan koca yaş dalı kırınca çok ayıp şeyler söyledi. Beni görünce sustu ama bu sefer de ağlamaya başladı. Annem gibi değil ama. Sessiz sessiz ağladı, sonra ağacın dibine oturup beni de eliyle yanına çağırdı. Ben annem gibi susacak sanırken konuşmaya başladı. Bence yanında olduğumun farkında bile değildi.

“Duydun de mi dedenin neler dediğini? İşte böyle küfürbaz bir adam senin deden. Kötü biri, çok kötü... Yoksa, yoksa niye böyle olsun değil mi? Bak Yusuf'u da gömdüm. Başın sağ olsun, diyorlar bir de sen de geber git diyeceklerine! Hepsini ben öldürdüm aslında. Beşimde babamı, onumda anamı... Küçüğüm diye bir şey demediler...”

Hıçkırır gibi oldu, sustu. Heyecanla ne diyeceğini bekliyordum. Gerçekten annesini babasını öldürmüş olamazdı. Ne demek istemişti acaba? Sanki içimden geçenleri duymuş gibi tam o anda tekrar başladı konuşmaya.

“Tam da onu demek istedim işte, bana bakmak zorunda kalmasalardı ikisi de köyde geçinir giderdi. Ben öldürdüm onları. Keşke orda bitseydi! Kardeşlerimi gömdüm, amcalarımı, dayılarımı, yeğenlerimi, asker arkadaşlarımı, sağdıcımı, küçük küçük bebeleri gömdüm ben biliyor musun?”

Korkmaya başlamıştım, gerçekten söylediği kişileri öldürmüş olabileceğini düşündüm. Bu kadar kişiyi gömmesine rağmen hiç kimsenin bir şey yapmamasını aklım almıyordu. Hem benim dedem dünyanın en iyi dedesiydi, Hulki dedemden bile daha iyi bir insandı. Yine içimden geçenleri okuyunca ürperdim.

“Ben dünyanın en kötü adamıyım torun. Bu kadar kötü olmasam üç yaşında ölür cennete giderdim. Ama yok... Cehenneme gitmek için katar

katar kömür taşıdım ben. Allah beni öldürmeyip bu dünyada cezalandırıyor. Bak Yusuf'u da öldürdüm. Söz vermişti bana. Beni o gömecekti ama olmadı işte, yine ben gömdüm onu..."

Anlamıştım. Suç ortağı bu Yusuf denen dedeydi. Katar dediği şey de cinayetleri işlemek için kullandığı suç aleti olmalıydı. Hem bu kadar insanı gömdüğünü söyleyip hem bu zamana kadar hiçbir şey olmamış gibi yaşamasına şaşıryordum. Gözlerimi ondan ayırmadığımdan olacak yine anladı düşüncelerimi.

"Gömdüğüm herkeste ne kadar üzıldüm, ne kadar ağladım biliyor musun torun? Ama zayıf olduğunu gösterirsen yaşatmazlar bu dünyada, aklında tutasın. Herkes mecbursun dedi, yaşayacaksın, yaşamaya devam edeceksin. Ödül gibi söylediler bunu. Elli yaşına kadar ben de inandım, biliyor musun? Ama artık dayanamıyorum. Her gömdüğüm bana ayrı bir ceza gibi geliyor. Sanki seni de anneni de gömecekmişim gibi düşünüyorum bazen..."

İşte bunu deyince artık yerimde duramadım, koşarak içeri gittim. Dedem oturduğu yerden kalkacak gibi olmasına rağmen elindeki kuru dalı fırlatmaktan başka bir şey yapmadı.

Babam salonda televizyonu açmış, on saniyede bir kumandaya basıp kanal değiştiriyordu. İçeri girdiğimin farkına bile varmadı. Bu iyi bir şeydi çünkü birazdan anneme anlatacaklarımı onun

bilmesini istemiyordum. Annem mutfaktaydı ve dedemin en azından biz gittikten sonra yemekle uğraşmaması için her zamanki gibi çeşit çeşit yemekler hazırlamakla meşguldü. İlk başta su içeceğimi düşünüp umursamadan fasulyeleri kırmaya devam etse de benim hareketsiz bir şekilde ona baktığımı hissedince kafasını kaldırıp bana baktı.

Bir an ağlayacak gibi olsam da kendimi tuttum ve sesimi kısarak bir yandan mutfağın kapısını kapatırken, "Anne konuşmamız lazım" dedim. Annem oyuncak helikopteri soracağımı düşündüğünden hiçbir şey dememişim gibi fasulyeleri kırmaya devam etti. O da haklı tabii, dedemin almadığı bütün hediyeleri hatırlatma görevi yıllardır kendisindeydi.

Aslında çok kararlı gelmişim yanına ama annemin dünyadan habersiz bakışları karşısında bir an öğrendiklerimi söylemekten vazgeçer gibi oldum. Ama ne olduysa oldu, annem ne var dercesine başını iki yana sallayınca, "Benim dedem bir katil!" deyiverdim. O esnada babamın değiştirdiği kanaldan gelen bir anlık yüksek ses beni kendime getirdi. Bu sırrı bu kadar yüksek sesle söylememeliydim. Annemin iyice yanına sokulup dedemin katil olduğunu kendisinin söylediğini ve gömdüğü kişileri tek tek anlattım.

Annem tüm dikkatini bana vermişti. Bir tek dedemin en son cümlesini

söylememiştim. Beklediğimin aksine şaşırmak ya da bayılıp yere yığılmak yerine sessiz sessiz güldü annem. Dedemle babamın duymasını istemez gibi. Sonra saçımı okşayıp, “Olur mu hiç öyle şey?” dedi. “Sevdiği birçok kişinin ölümünü gördüğü için ne kadar üzülüğünü anlatmak istemiş deden.” deyip tekrar ama bu kez daha güçlü bir şekilde saçlarımı okşayıp kendine doğru çekti beni.

İnanmadım tabii. “Seni de beni de gömeceğinden korkuyormuş!” diye bağırdım. Bağırmışım yani. Babam salondan kalkıp yanımıza gelince anladım. Dedem hâlâ bahçede olmalıydı. Babamın meraklı bakışlarını annem, “Bir şey yok, biz de geliyoruz birazdan salona” diye cevap verdi. Kesinlikle babasını koruyordu. Babam gider gitmez kendi kendine, “Tabii bu dediklerini başkasına da anlatmazsa...” diye mırıldanınca bundan iyice emin oldum.

Hem dedemin hem kendisinin suçsuzluğunu ispat etmek ister gibi bu kez sımsıkı sarılıp, “Babamın en eski arkadaşıydı Yusuf Amca, hem de en sıkı dostu. Keşke anlamasan ama büyüyünce sen de anlayacaksın. Lafın gelişi konuşmuş işte, büyüyünce güleceksin bile bu anlattıklarını hatırlayınca...” dedi.

Lafı uzattıkça uzatıyordu. Dedemin suçluluğunun kesin kanıtıydı bu aslında. Yine de beni ikna edene kadar susmayacağından emin olduğum için

anlamış gibi kafamı salladım ve salona geçtik. Bir süre sonra dedem yanımıza geldi ama akşama kadar neredeyse hiçbir şey konuşmadan durduk. Anneannem vefat ettiğinde bile bu kadar sessiz olmamıştı bu ev. Bu sessizlikte dedemin katil olmasına ilişkin bir kelime söylemeyi bırak düşünmemin bile tehlikeli olacağını hissettiğim için gidene kadar tabletle oynadım. Annem ve babam ilk defa tabletle oyalandığım için bu kadar memnun oldular. Benim için de iyi oldu, rekor kıracağım derken aile sırrımızı unutuverdim de istemedem de olsa bizimkilerin canını daha fazla sıkacak şeyler söylemedim.

İşte, biraz önce eve geldik ve odama geçtim. Günlüğümü elime alır almaz bugün yaşadıklarım beynime hücum etti. Bu işi çözmem gerekiyor. Zavallı annem... Canım dedem... Ama merak etmeyin, mutlaka bir yol bulacağım.

BİR ANNE DAHA

ANDREY PLATONOVİÇ PLATONOV

ÇEVİRİ: SILA ERSOY

ÖYKÜMEN

İKİ AYLIK ÇEVİRİM İÇİ ÖYKÜ DERGİSİ

13

“Büyüdüğüm zaman okula gitmeyeceğim!” demiş Artem, annesi Yevdokya Alekseyevna’ya.

“Değil mi anne?”

“Evet evet” diye cevaplamış annesi, “Gitmene ne gerek var?”

“Gitmeme ne gerek var? Yok! Hem eğer gidersem sen beni özlersin. İyi olmaz!”

“Gerek yok” demiş annesi, “Gerek yok.”

Yaz geçtiğinde ve Artem yedi yaşına geldiğinde, Yevdokya Alekseyevna oğlunun elinden tutmuş ve onu okula götürmüş. Artem annesinden uzaklaşmak istemiş ama annesinin ellerinden kurtulamamış, annesi ellerini artık daha sıkı tutuyormuş.

“Bir an önce eve dönmem gerekiyor! Değil mi, bir an önce?”

“Tabi tabi” diye cevaplamış annesi, “Birazcık öğren sonra eve gideceksin.”

“Tamam birazcık” diye katılmış ona Artem, “Evde beni özleme!”

“Özlemeyeceğim oğlum, özlemeyeceğim.”

“Hayır biraz özle” demiş Artem, “Özlersen daha iyi olur. Oyuncakları köşeden kaldırmama gerek yok; birazdan gelip oynayacağım, koşa koşa eve geleceğim.”

“Seni bekleyeceğim” demiş annesi, “Sana krep pişireceğim.”

“Beni bekleyecek misin?” diye sevinmiş Artem, “Senin beklemen doğru olmaz, acıdan başka bir şey değil. Arkamdan ağlama, korkma ve ölme, beni bekle!”

“Tamam!” diyerek gülümsemiş annesi Artem’e, “Seni bekleyeceğim canım,

belki de ölmem!”

“Nefes al ve sakinleş, o zaman ölmezsin” demiş Artem, “Nasıl nefes aldığımı bak, sen de öyle yap.”

Annesi nefes almış, durmuş ve oğluna uzakları göstermiş. Oralarda, caddenin sonunda, büyük yeni bir okul duruyormuş, bütün yaz boyunca inşa edilmiş, okula gidenler de sonbaharda başlayacaklarmış. Oradan okul çok uzakta değilmiş, okula kadar uzunca sıra sıra on on bir tane avlulu evler uzanıyormuş.

“Şimdi tek başınasın” demiş annesi. “Tek başına gidip gelmeye alış. Okulu gördün mü?”

“Evet gördüm, işte orada!”

“O zaman git bakalım Artemyuşka, tek başına git. Orada öğretmenini dinle, benim yerime o yanında olacak.”

Artem düşünmüş.

“Hayır, o senin yerine geçemez” demiş Artem sessizce, “Yabancı o.”

“Alış, Apollinariya Nikolayeva senin yakının olacak. Hadi git!”

Annesi Artem’i alnından öpmüş ve Artem tek başına gitmiş. Annesi olduğu yerden bakmış ve onu izlemiş. Artem annesi için ağlamak istemiş, ona doğru dönmüş, fakat annesi o kırılmasın diye tekrar önüne dönmüş. Annesi de Artem’i yakalayıp onu kucığına alıp eve götürmek istemiş; fakat sadece nefes almış ve eve dönmüş.

Artem, annesine bakmak için tekrar dönmüş fakat annesi artık görünmüyormuş. Tekrar tek başına

yürümüş ve ağlamaya başlamış.

Burada kaz avlu duvarından boynunu dışarı uzatmış, “vaaaak” diye ötmüş ve gagasıyla Artem’in pantolonunu didiklerken aynı zamanda onun bacağına gagalamış.

Artem uzağa doğru koşmuş ve kazdan kurtulmuş.

“Bu vahşi bir kuş” diye düşünmüş Artem. “Kartallarla beraber yaşıyor!”

Diğer bir avluda açık giriş varmış. Artem diken gibi tüyleriyle rahatsız eden hayvanı görmüş, hayvan sırtı dönük duruyormuş, kızgınmış, yine de onu görmüş.

“Bu kim?” diye düşünmüş Artem. “Kurt olabilir mi?”

Artem annesinin kaldığı yöne bakmış, annesi gözükmüyormuş, kurt ise oraya koşuyormuş. Annesi gözükmüyormuş, çoktandır evde olmalıymış; bu iyiymiş çünkü annesini yiyemezmiş.

Aniden tüylü hayvan kafasını döndürmüş ve sessizce Artem’e dişlerini göstermiş. Artem Jučka adındaki bu köpeği tanıyormuş.

“Jučka, sen misin?”

“Hav!” diye cevap vermiş kurt köpek.

“Dokun hele. Sen hele bir dokun da görelim. O zaman sana ne olacağını biliyor musun? Ben okula gidiyorum. İşte o. Görünüyor.”

“Hrrr” diye ses çıkarmış Jučka ve kuyruğunu kaldırmış.

“Okula daha var!” demiş Artem ve yürümeye devam etmiş. Aniden Artem’in yanağına biri vurmuş, sanki

oraya saplanmış ve sonra geri çıkmış gibiymiş.

“Kim var orada?” demiş Artem korkuyla, “Sen neye tutunuyorsan, ben de sana tutunuyorum. Okula gitmem gerek. Öğrenciyim, görüyorsun.”

Etrafa bakınmış, fakat hiçbir şey görünmüyormuş. Bir rüzgâr düşen yaprakları uçurmuş.

“Saklanıyor musun?” diye sormuş Artem, “Göster kendini!”

Yerde şişman bir böcek duruyormuş. Artem onu kaldırmış ve sonra dulavratotunun üstüne koymuş.

“Rüzgârdan üzerine düşen sendin. Şimdi yaşı, hızlı yaşı, kış geliyor!”

Bunları söyleyen Artem geç kalmamak için okula koşmuş. İlk başta çitten yola kadar koşmuş, orada da bir kapıdan bir hayvan sıcak nefesini ona doğru üflemiş ve “Üfff!” demiş.

“Sakin bana dokunma!” diye cevap vermiş Artem ve ortadaki caddeye koşmuş. Okulun bahçesinde çocuklar oturuyormuş. Artem onları tanıımıyormuş, herhalde onlar farklı bir köyden geliyormuş, onlar uzun zamandır okuyormuş ve hepsi akıllıymış çünkü Artem onların ne konuştuklarını anlamıyormuş.

“Kalın yazı ne demek bilmiyor musun?” demiş diğer köyden gelen çocuklardan biri. İkincisi de “Bizde Afanasi Petroviç’in gösterdiği böcek var!” demiş.

“Biz onu çoktan geçtik. Bağırsaklarına kadar kuşları öğrendik!”

“Siz bağırsaklarına kadar öğrendiniz, ama biz tüm kuşların uçuşuna kadar öğrendik.”

“Ben hiçbir şey bilmiyorum” diye düşünmüş Artem, “Sadece annemi seviyorum! Ben eve gidiyorum.”

Zil çalmış. Okulun kapısından öğretmen Apollinariya Nikolayevna çıkmış ve zil çaldıktan sonra şunları söylemiş:

“Merhaba çocuklar! Buraya gelin, bana doğru yaklaşın.”

Bütün çocuklar okula gelmiş, sadece Artem bahçede durmuş.

Apollinariya Nikolayevna ona doğru gelmiş,

“Neyin var? Ürktün mü?”

“Anneme gideceğim” demiş Artem ve elleriyle yüzünü kapatmış. “Beni hemen avludan çıkartın.”

“Hayır hayır” demiş öğretmen, “Okulda ben senin annemim.”

Artem’i tutmuş, kucağına almış ve götürmüş. Artem yavaş yavaş öğretmene bakmış, öğretmenin yüzü beyazmış, iyi kalpliymiş, sanki çocuk gibi onunla oyun oynamak istiyormuş gibi mutlulukla ona bakıyormuş. Öğretmen de annesininki gibi sıcak ekmek ve kuru çimen gibi kokuyormuş.

Sınıfta Apollinariya Nikolayevna, Artem’in yanına oturtmak istemiş, fakat Artem korkudan ona yaklaşmış ve kucağından inmemiş. Apollinariya Nikolayevna masaya oturmuş ve çocuklara öğretmeye başlamış, Artem

dizlerinin üzerinde durmuş.

“Dizlerinin üzerine oturmak için çok şişmansın!” demiş bir çocuk.

“Ben şişman değilim!” diye cevap vermiş Artem. “Beni bir kartal ısırды, yaralıyım.”

Artem, öğretmenin kucağından inmiş ve sıraya oturmuş.

“Nerede?” diye sormuş öğretmen.

“Yaran nerede? Göster bana, göster!”

“İşte burada!” diye kazın ısırдыğı yeri, ayağını göstermiş Artem.

Öğretmen ayağına bakmış,

“Dersin sonuna kadar bekleyebilir misin?” demiş.

“Bekleyebilirim” diye cevaplamış Artem.

Artem derste öğretmenin ne söylediğini dinlememiş. Pencereden uzaktaki beyaz buluta bakıyormuş, bulut gökyüzünde, annesinin yaşadığı kulübeye doğru uçuyormuş. Acaba yaşıyor muymuş? Bir şeyler yüzünden ölmüş mü ölmemiş mi? Mesela Büyükanne Darya, baharda beklenmedik ve tahmin edilemez bir şekilde ölmüş. Kulübe o yokken yanmış olabilir, zira Artem uzun zamandır evden uzakmış,

Öğretmen, öğrencinin telaşını görmüş ve ona sormuş,

“Neyin var Fedotov Artem, şu anda neyi düşünüyorsun? Neden beni dinlemiyorsun?”

“Evimin yanmasından korkuyorum.”

“Yanmaz. Çiftlikte halk ona göz kulak olur, ateşi söndürürler.”

“Bensiz mi söndürürler?” diye sormuş Artem.

“Sensiz de söndürebilirler.”

Dersten sonra Artem ilk iş olarak eve koşmuş.

“Bekle bekle” demiş Apollinariya Nikolayevna. “Geri dön, hâlâ yaralısın.”

“Hem yaralı hem de koşuyor” demiş bir çocuk.

Artem kapıda durmuş, öğretmen ona doğru gelmiş, onu kucağına almış ve götürmüş. Öğretmen okulun yanındaki evde yaşıyormuş, sadece farklı bir çatının altında. Apollinariya Nikolayevna’nın odasından çiçek kokuları geliyormuş, odadaki dolaplarda çömlekler çınliyormuş ve burası derli topluymuş.

Apollinariya Nikolayevna, Artem’i sıraya oturtmuş, leğendeki sıcak suyla bacağına yıkamış ve kırmızı benekler kaybolmuş, kazın ısırtığı beyaz tüy gibi gözüküyormuş.

“Annen buna çok üzülecek” demiş Apollinariya Nikolayevna, “Gerçekten üzülecek!”

“Üzülmeyecek!” demiş Artem, “Krep pişirecek!”

“Hayır üzülecek. Söyle bakalım, neden okula gitmiyorsun? Orada hiçbir şey öğrenmemiş, ama öğrenmek için gitmiş, yani anneni üzeceksin, yani beni hiç sevmiyor diye düşünecek ve ağlayacak.”

“Evet, doğru” diye korkmuş Artem.

“Haklısın, haydi gidip öğrenelim.”

“Sadece birazcık ama” demiş Artem.

“Tamam sadece birazcık” demiş öğretmen, “Haydi gel buraya.”

Öğretmen onu kucağına almış ve sınıfa götürmüştü. Artem düşmekten korkmuş ve öğretmene sarılmış. Annesinin yakınındayken duyduğu hafif ve iyilik kokusunu tekrar hissetmiş, yakından görebildiği bilinmeyen gözleri ise kızgın değilmiş, aksine tanıdıkmiş. “Korkunç değil” diye düşünmüş Artem

Apollinariya Nikolayevna, sınıfta tahtaya bir kelime yazmış ve şöyle söylemiş;

“Anne kelimesi böyle yazılır. Bu harfleri defterinize yazın.”

“Bu benim annem mi?” diye sormuş Artem.

“Evet, senin annen.”

O zaman Artem bu harfleri hem deftere hem de tahtaya özenle yazmaya başlamış. Denemiş fakat eline söz geçiremiyormuş, eline nasıl yazacağını söylemiş, eli ise kendi başına hareket ediyormuş, karalamış ama “anne”ye benzemiyormuş. Kaşlarını çatarak Artem tekrar tekrar “anne”ye benzer dört harf yazmış, öğretmen gözlerini ondan ayırmıyormuş.

“Aferin sana!” demiş Apollinariya Nikolayevna.

Öğretmen, Artem’in harfleri iyi ve doğru yazabildiğini görmüş.

“Daha da öğret!” diye rica etmiş Artem.

“Bu harf hangisi, fıçının içindeki kalem mi?”

“Bu ‘F’ harfi” demiş Apollinariya Nikolayevna.

“Peki kalın yazı, o ne?”

“Onlar kalın harfler.”

“Yemek yedirilmiş mi?” diye sormuş Artyom. “Başka bir şey öğretmeyecek misiniz, öğretecek bir şey yok mu?”

“Nasıl olur da öğretecek bir şey olmaz? Bak sen şuna!” demiş öğretmen, “Biraz daha yaz!”

Öğretmen tahtaya “memleket” yazmış. Artem bu kelimeyi defterine yazmaya başlamış, fakat aniden donmuş ve dinlemiş.

Sokakta birileri korkunç kederli bir sesle bağırmış: “Üfff!” ama sonra sanki toprağın altından bir ses gelmiş; “Şşşş!”

Artem pencereden boğanın siyah kafasını görmüş. Boğa kırmızı gözleriyle Artem’e bakıyormuş ve okula doğru yaklaşmış.

“Anne!” diye bağırmış Artem.

Öğretmen, çocuğu yakalamış ve onu göğsüne yaklaştırmış.

“Korkma!” demiş, “Korkma küçüğüm. Seni ona vermeyeceğim, seni alamaz.”

Boğa böğürmüştü.

Artem elleriyle Apollinariya Nikolayevna’nın boynuna sarılmış, öğretmen ise ellerini Artem’in başına koymuş.

“Boğayı kovacağım.”

Artem inanmamış.

“Ama sen anne değilsin!”

“Şimdilik senin annen benim!”

“Sen yeni annem misin? Benim orada bir annem var ve bir de sen varsın.”

“Yeni anneyim. Ben senin yeni

annenim!”

Sınıfa, toprağa sürtünen kırbaçla yaşlı bir adam girmiş, eğilmiş ve şöyle söylemiş;

“Merhaba, öğretmen hanım! Acaba biraz kvasınız ya da suyunuz var mıdır? Yol beni susuz bıraktı.”

“Siz kimsiniz, bu boğa sizin mi?” diye sormuş Apollinariya Nikolayevna.

“Uzaklardan geliyoruz” diye cevaplamış yaşlı adam, “Arasından dümdüz gidiyoruz, damızlık boğaları sürüyoruz biz arazide. Duyuyor musunuz nasıl da böğürüyorlar? Vahşi hayvanlar!”

“Bu çocuklar sizin boğanız yüzünden sakatlanabilirdi!” demiş Apollinariya Nikolayevna.

“Daha neler!” Yaşlı adam darılmış, “Ben çocukları korurum!”

Yaşlı çoban şişeden su içmiş, sadece yarım şişe içmiş, çantasından kırmızı bir elma çıkarıp Artem’e vermiş.

“Ye” demiş, “Dişlerini temizler” ve gitmiş.

“Şimdi benim bir annem daha mı var?” diye sormuş Artem. “Uzaklarda herhangi bir yerde?”

“Var” diye cevap vermiş öğretmen.

“Çok fazla hem de.”

“Neden çok fazla?”

“Çünkü boğa sana zarar vermez. Bütün ülke senin memleketin, herkes senin annen.”

Artem hemen eve gitmiş, ertesi sabah erkenden okula gidiyormuş.

“Neden gidiyorsun? Daha çok erken”

demiş annesi.

“Çünkü orada öğretmenim Apollinariya Nikolayevna var!” diye cevap vermiş Artem.

“Öğretmenin iyi biri.”

“Kesin beni özlemiştir” demiş Artem,

“Gitme zamanım.”

Annesi oğluna doğru eğilmiş ve gidene kadar onu öpmüş.

“Haydi git küçüğüm. Öğren ve büyü.”

ARTIK TABURCUSUN İLAYDA NURELİF TOMAN

20

ÖYKÜMEN

İKİ AYLIK ÇEVİRİM İÇİ ÖYKÜ DERGİSİ

Tarih, 29 Nisan 1915. Dört gündür nefes almadan mücadele ettiğimiz Anzak Koyu'ndayız. Yeni açılmış olan Arıburnu Cephesi'nde ben ve ülkemin dört bir yanından gelen silah arkadaşlarım, yoldaşlarımla amansız bir mücadelenin pençesinde canımızı dişimize takarak elimizden geleni yapmaktayız. Hepimizin ortak bir motivasyon kaynağı var; uğruna canımızı feda edebileceğimiz cennet vatanımızı bölüp parçalamaya çalışan işgal güçlerinden temizleyip, namuslarımıza el uzatan hadsizlere, dinimize hakaret edip hor görenlere haddini bildirip geldikleri gibi hepsini geri göndermek. Bu uğurda kimse çektiği sıkıntıları dile getirmiyor, gün sonunda hâlâ yaşıyor olanlar su toplamış ayaklarının ağrısından ya da vakit bulup dinlenirken karınlarından gelen açlık kaynaklı gurultuyu dindirmek için kollarıyla karınlarına bastırmaktan şikâyet etmiyordu. Bu vakitlerde postaları ulaştırmakla görevli olan er, sevdiklerimizden gelen mektupları bizlere getirip bizim önce kalbimizden sonra kalemimizden dökülen satırları onlara ulaştırarak aslında bizi burada diri tutan en önemli güçlerden birini teşkil etmekteydi. Okuma yazması olanlar, diğer arkadaşlarının ailelerinden gelen mektupları onlara okuyor ve onlardan ailelerine gönderilmek üzere yazılan “Siz bizi merak etmeyin; burada sırtımız pek, vatan bize emanet! Allah'ın izniyle Hz. Muhammed (S.A.V.) ‘in

ordusunun zaferine az kaldı!” gibi benzer sonlarla biten mektupları olanca güçleriyle yazmaya çalışıyorlardı. Bu arada ben kim miyim?

-Abdülhamid Selim.

Karlı bir kış gününde 1891'de İstanbul'da dünyaya gelmişim. Dünya tatlısı, merhamet abidesi, ben ve dört kardeşime hayatı öğreten, bize sevgisini aşılayıp bu zamanımıza kadar getiren, emektar ev hanımı olan Nilüfer Hanım ile bize hep Hak'tan yana olmayı, kul hakkından kaçınmayı, helal para kazanmayı aşılaman, beni ve kardeşlerimi okutmak için gecesini gündüzüne katan fırıncı Ramazan Efendi'nin ortanca oğluyum. Ailem devletine sadık, ülkesini seven vatanperver bir yapıya sahip ki bunun en güzel örneği olarak dönemin padişahı II. Abdülhamid Han'a olan sevgi ve hürmetlerinden dolayı benim adımı Abdülhamid Selim koymuşlar. İnsanın adının mizacına yansıdığını söylerlerdi. Beni tanıyanların da sürekli beni selim biri olarak tanıtmaları bundan kaynaklanmakta sanırım.

Ayrıca Sultan II. Abdülhamid Han'ın Serasker Rıza Paşa'nın önerisiyle yaptırdığı Haydarpaşa Tıp Fakültesi'nin 1913 yılında mezun ettiği yüz on sekiz hekimden biriyim. 1913 döneminden sonra eğitime, 1. Dünya Savaşı'ndan dolayı ara verilmiş ve daha sonra ülkenin hekim ihtiyacına deva olmuş bir fakülte Haydarpaşa Tıp Fakültesi. Okuldan mezun olduktan sonra

İstanbul'da çalışmaya başlamıştım. Bu süre zarfı içerisinde annem Nilüfer Hanım'ın sürekli "Abdülhamid'imın mürüvvetini görmeden öbür dünyaya intikal etmek istemiyorum." cümlelerini sıkça duyar olmuştum. Ben de içinde bulunduğumuz dönemin izdivaç için uygun olmadığını, her an görevlendirme ile bir cepheye atanabileceğimi ve bundan dolayı böyle bir sorumluluk altına girmek istemediğimi söyler, nazik bir şekilde anacığımın kalbini kırmadan anlatmaya çalışır, sonunda da gönlünü almak için "Söz, ortalık düzelsin senin onayladığın gelin adayı ile evleneceğim." derdim. Yüzünde buruk bir tebessüm oluşan anacığım ise, "Elbet dediğin gibi olsun oğul." derdi.

Bir gece iki sularında anacığım yanıma telaşla gelip "Abdülhamid'im acilen hazırlanman gerek. Komşularımızdan Asiye Hanım'ın torunu birden fenalaşmış, ivedi bir şekilde yardımını bekliyorlarmış." demesiyle benim üzerime bulduklarımı giyip çantamı alıp kapıya fırlamam bir oldu. O sırada kapıda elinde tuttuğu kandilin ışığının yüzüne vurmasıyla gördüğüm bir çift ağlamaktan şişmiş çim yeşili gözlü, zambak oymaları olan pembe yemenisini başına takmış olan o kıza ilk bakışım la hayatımda daha önce yaşamadığım türde bir vaziyeti yaşamıştım. Göz bebeklerim büyümüş, kalbim hızla atmaya başlamış, ağzım sıcak bir yaz vaktinde uzun süre oruç

tutup ezana az dakikalar kaldığında yaşadığım yutkunmaya bile kalmamış olan tükürüğüm gibi birden kupkuru kesilip alımdan boncuk boncuk terler dökülmeye başlamıştı. Neler oluyordu bana böyle? Annemin "Haydi Abdülhamid, Elif sana yolu gösterecek acele edin!" demesiyle geçirdiğim milisaniyelik absans nöbetten kendime gelmiştim. Demek adı Elif'ti. Bir kadın için ne kadar da zarif ve güzel bir isimdi. Ama zaman bunları düşünme zamanı değildi. Küçük bir çocuğun yaşam kalım savaşında kaybettiğimiz her saniyenin önemi büyüktü.

Elif önde ben arkasında koşar adımlarla evlerine doğru giderken olayı anlamak adına çocuğun durumunun ne olduğunu sorunca Elif, "Berat benim yeğenim olur, bir buçuk yaşında. Gece annesinin yanında uyurken ablası birden Berat'ın boğulma sesine uyanmış, ne olduğunu anlayamamışlar. Biz de kendimizi birden sizin evin önünde bulduk." dedi. Yolda bunları konuşurken çoktan evlerinin önüne gelmiştik. Kapıyı açıp içeri girdiğimizde sedirin üzerinde öksürmekten simsiyah kesilmiş ve zor nefes alan Berat'ı, onun ağlamaktan başka bir şey yapamayan çaresiz anneanesi ve annesini gördük. Asiye Hanım bana doğru koşarak "Evladım, Berat'ımıza yardım et!" diyerek ellerimden tuttu.

Ailenin panik hâliyle fark edemediği ama benim dikkatimi çeken yerde gördüğüm küçük boncuklar, kafamda

bazı senaryoları canlandırmıştı. Berat'ı görür görmez boğulduğunu anlamıştım. Birkaç manevra deneyip hızlıca avucumun ayasıyla iki kürek kemiği arasına vuruyor, bir elimle de diyafragmasına bası yapıyordum. Yaklaşık otuz saniye süren bu seri manevralardan sonra nihayet Berat'ın boğazına kaçan o küçük boncuk parçasını çıkarmıştım. Tahminim beni şaşırtmamış olacak ki elime boncuk parçasını aldığımda annesi, "Ama bu Berat'ın kehribar kolyesinin parçası!" demesiyle yavrusunu ağlayarak kucaklaması bir oldu. O sırada torununun hayata dönmesine sevinen Asiye Hanım gelip benim yanağımdan öptü ve "Allah senden razı olsun evladım!" dedi.

Ağlamaktan gözleri kızaran çimen gözlü Elif'in artık yüzünde kocaman bir gülümseme vardı. O gülünce onu ilk gördüğüm andaki duyguların aynısını yeniden yaşadım. Bir insana mutluluk nasıl olur da bu kadar yakışabilirdi?

"Oturmaz mısınız? Sizi gecenin bir yarısında zahmete soktuk, bir kahvemizi için lütfen." diyen Asiye Hanım'a karşılık "Allah razı olsun teyzeciğim. Yarın önemli işlerim var, nasipse başka zamana." deyip kapıya doğru ilerlerken o sırada nasibin benim Elif'e gönlümü kaptırmam sonucu bu bahsi anacığımıza açmamla soluğu Eliflerde alıp onu Allah'ın emri peygamberin kavli ile istememiz olacağını bilemezdim.

Çimen gözlü Elif'imle 12 Mart'ta nişanlandık. Sonunda yarım olan imanımızı Allah'ın izniyle tamamlayacaktık. Ben Elif'in bu dünyadaki yoldaşı, sırdaşı, arkadaşı, abisi ve çocuk yaşta kaybettiği babası olacaktım. Nişanımızdan üç gün sonra 15 Mart'ta Çanakkale'de açılması planlanan yeni cepheye tayinim çıkmış ve doktor ihtiyacından dolayı acilen yola çıkmam gerektiği tarafıma bildirilmişti. Dualar ve gözyaşları eşliğinde uğurlandığım bu yolculuğumda cebimde iki değerli kadının fotoğrafını taşıyordum. Özlem duyduğumda fotoğrafları çıkartıp uzun uzun bakıp, öpüp kalbimin üzerindeki iç cebime geri yerleştiriyordum.

Mektup dağıtan asker sonunda benim de mektubumu getirmişti. Mektup ailemden gelmişti. Elif'im yazmış, bu onun el yazısıydı. Her satırını üç kez okuduğum mektupta onlara olan özlemim artmış, vatani duygularım kabarmıştı.

Burada sahra hastanesinde kısıtlı imkânlar altında gelen yaralı askerlerin dertlerine şifayı veren Allah tarafından aracı olmaktı niyetimiz. On iki cerrah arkadaş dönüşümlü olarak çalışıyor, bazen oturmaya dahi vakit bulamıyorduk. Gencecik dalındaki gonca gül gibi olan evlatlarımız son nefeslerini kollarımızda veriyor, kimisi de girdikleri sıcak çatışma sonucu ağır yaralanmalarla geliyor, uzuvlarını kaybediyorlardı. Yaşayanların tek bir

üzüntüsü vardı:

Şehitlik mertebesine erişememiş olmak!

Yine sıcak çatışmanın olduğu, etrafın barut ve yanmış et koktuğu yeni bir gün doğuyordu. Ben yoğunluktan dolayı ağırlaşan gözlerimi açmakta zorlanmaya başlamıştım. Elli iki saattir hiç uyumamıştım ki buna fırsatım dahi olmamıştı. Savaş gittikçe şiddetleniyor, taburda savaşabilecek asker sayısı giderek azalıyor, her azalışta yerlerine yeni destek kuvveti geliyordu. Bu destek kuvvetlerinde çoğu zaman bıyıkları terlememiş evlatlar, yoldaşlarımız da oluyordu. Ama inan ki hiçbir aslanımızın gözünde korku emaresi dahi yoktu. Hepsi aşkın şarabından içmeye gelmiş birer âşıktı!

Uykusuz altmış ikinci saatime girdiğimde boynundan şakır şakır kanayan bir Mehmetçiği getirdiler. Koşarak yanına gittim. Adı Ahmet olan bu Mehmetçiğimiz savaşırken parçalanan bombadaki şarapnel parçalarından birinin tiroit bezine isabet etmesiyle inanılmaz kan kaybetmişti ama hâlâ bilinci açıktı. Acilen ameliyata aldığımız bu aslanımızı saatlerce süren operasyon sonucunda Allah'ın izni sayesinde kurtarma şerefine nail olduk. Ancak ameliyat sırasında ses tellerinden birine tiroit bezinin bir kısmını alırken zarar vermiştik. Ahmet artık eskisi gibi rahat konuşamayacaktı ama hâlâ hayattaydı.

Ahmet çok kan kaybettiği için kendine

gelip toparlanması bir haftayı almıştı. Yanına kontrol için gittiğim her vakitte mensubu olduğu bölüğü zor çıkan sesiyle soruyor, ben diğer yaralılarla ilgilenirken de onlara cesaret veriyordu. Birkaç gün süren pansuman ve bakımından sonra Ahmet onun muayenesine gittiğimde imkânı varsa artık taburuna dönmek istediğini, yarım bıraktığı vazifesi ve hayalini tamamlamak istediğini, burada durduğu her saniye içerisinde yoldaşlarına yardım edemediği için acı çektiğini dile getirmişti. Ben de son kontrollerini yaptıktan sonra savaşabilmesi için gücünü de kazandığına inandığım için:

“Geçmiş olsun Ahmet, artık TABURCUSUN!” demiştim.

Ahmet, şaşkınlık ve sevinçle gözlerimin içine bakmıştı. O da aşkın şarabından tatmak istiyordu, çakmak çakmak bakan gözlerinden bile anlaşılıyordu bu arzusu. Geçmiş olsun cümlesinden ziyade Ahmet'i mutlu eden asıl cümlenin “TABURCUSUN” olduğunu anlamıştım. Ben ve hekim arkadaşlarım bu kelimeyi tedavisi tamamlanıp artık taburuna dönebilecek askerler için kullanmaya başlamıştık bu süreçte. Bu bizim için olağan bir kalıp hâline gelmişti. Allah'ın izniyle Hz. Muhammed (S.A.V.) 'ın ümmeti Arıburnu'nda güzel bir zafer elde etmişti.

(01.06.2020 /Ankara)

BİR METRELİK

ŞEYDA AYVAZ

ÖYKÜMEN

İKİ AYLIK ÇEVİRİM İÇİ ÖYKÜ DERGİSİ

25

Küçücük çocuğum ulan ben. Nereden bileyim neyin ne olacağını, hangi lafın nereye dokunacağını, bir hareketin başıma ne işler açacağını? Görmüyor musunuz; boyum bir metre, ellerim ufak. Adımlarım yetişmiyor hiçbirinize. Yavaş yürüyün desem onu bile duymazsınız. Hem sesim bile ufak benim. Eh, belki ağlarken başka ya da anneme balkona çıkması için seslenirken. Ama bakınca ufağım işte. Ben anca avucuma kaç şeker sığacağını, kaldırım taşlarının karolarında nasıl sek sek oynanacağını, işte olsa olsa en fazla terliken su içilmeyeceğini bilirim.

Bu bina var ya bu bina. Soldurdu benim çocukluğumu. Neymiş efendim ayıpmış. Bak bak bak. Çocuk ayıptan ne anlasın? Üstelik küçücük çocuk, görüyorsunuz. Kaç sayfa kitap okumuş hiç sordunuz mu? Hatta sordunuz mu okuma yazması var mı daha? Öğrenmiş mi ayıbı? Artık neyse şu ayıp dediğiniz şey, asıl size ayıp. Koca koca insanlarsınız, ayıp size ulaşır.

Neyse ne diyordum? Evet, şu bina. Daha doğrusu içinde yaşayanlar. Komşular işte canım anlayın. İclal, Andaç, Altan. Bunlar ne biçim isim böyle? Ayşe, Fatma tatile mi çıkmış? Ali bakkala mı gitmiş? Şu binada bir tane bile adam akıllı ismi olan yok mu? Celalleniyorum düşündükçe. Yaşım 5, elimden bu kadarı geliyor. Ne olduysa sinirlenmişim ediyse bütünü edisine, yani İclal'e işte. Ondan bu -kabul ediyorum ki- çekilmez tavrım.

Ağzımdan bir kelime çıkıyor. Hay ağzımı eşek arısı soksun. Ne dediğimi duyup, bana yönelen bakışları görünce dizlerimin bağı çözülüyor sanki. İclal bana doğru geliyor, Andaç da arkasından. Neden öyle geliyor diyecek oluyorum da, 5 yaşındaki çocuk da olsan anlarsın bu kadarını. “Şişko” dedim az evvel. Ne oldu ne bitti diyemeden tekme yedik oturaktan. Neden? Şişko dediğimiz için. E tamam da neden demişiz, sordunuz mu? Cevap açık işte; şişko olduğu için. Freud okumamışız daha o zamanlar. Ne bilelim idin ne menem bir şey olduğunu, tek başına hareket etmesine müsaade edilirse komşular arası ilişkileri bozduğunu. Bilsek balık etli derdik herhâlde, “balık etli ama canım, ona da nasıl yakışıyor” derdik.

Canımız yandı yanmasına ama serde yiğitlik var. Ağlasak süt çocuğu oluruz, ses etmesek ağrımıza gitmiş yaşananlar, konuşsak... Yok o zaman edi bütü birlik olur, Andaç'la alırlar aralarına beni, Altan(ulan?!) abi yetişemez. En iyisi bu işi büyüklerle halletmek. “A a a yavrum ayıp, aman sus, yavrum yapma” deyip ceyo terlik fırlatanlar hani. Neyse koştum anneme. Dedim böyleken böyle. İclal bana bir tekme salladı, sorma. Ben hesabını soracaktım sormasına ama bana düşmez, töreye ters. “Hani 5 yaşındaydın, töreyi nereden bildin de cümle içinde kullandın?” diyecek olursanız, Beş yaşındaki bireylerin de (bakınız: Birey)

bildiği ve galiba zaman zaman aralarında bile kullandığı bazı entelektüel kavramlar vardır. Suluk yerine matara demek de sayılabilir galiba.

Annem elimden tuttu, bizim katta oturan Fatma teyzelerin kapısını çaldık. Yaşananları anneme anlatırken yeter miktarda gözyaşı dökmüş olmam etkili olmuştur zannımca. Hayır, kesinlikle canım yandığından değil. Bir tekmeyle canımız yanacak değil sonuçta. Hani sinirlenince ağlarmış bazı insanlar. Kesin bilmediğim bilimsel bir açıklaması vardır. Siz büyüklerin de bildiğini sanmam. İşte ondan döküldü o yaşlar. Biraz da şeyden. Şey işte canım. Amaaan kendimizi acındıralım diye işte. -Fatma Abla, İclal bizim kıza tekme atmış.

-A aa. Noldu da tekme attı bu kız?

-Bilmiyorum teyzesi, vurmuş gelip.

-Kusura bakma komşu, ben sorarım bizim kıza.

Kapıdan ayrılıp eve vardık. Annem bir şeyleri eksik anlatmış olduğumu fark etmiş olacak ki sıkıştırdı beni. Anne dedim, gel oturalım, güzel güzel konuşalım. Akşama kadar çok yorulmuşsundur. Ne yemek yaptın? Onu bir de hele. Yok, oyunumu yemedi. Gerçekleri itiraf etmenin vakti geldi. Şimdi şu şekil: İclal bana şöyle şöyle dedi. Ben de dedim ki, şey dedim... Şey... Şişko.

-A a aaaa kızım çok ayıp! Bir de milletin kapısına gittik. Öyle laf söylenir mi hiç? Ablan sayılır o senin. Hem üzülür. Bir daha duymayayım.

Siz büyükler çok meraklısınız. Bazen benden bile çok. Üstelik bir tanecik kelimeye takılıyorsunuz. Aman efendim töreyi nereden duymuş, aman kıza şişko demiş, ay bu kız ne fenaymış, yok gözünün üstünde kaşı varmış da neden öyle söylemiş? Sizler bu merakınızı bir kenara bıraksanız, deseniz ki “evet böyle söylemiş, söylemese iyiymiş ama söylemeye bir sebep bulmuş, o nedeni de beni ilgilendirmez”, İclal’den tekme yeseniz bile moralinizi bozmazsınız. Benden size tavsiye; elinizde olmayan şeyler için komşulara prim vermeyin.

ROMAN, KADERİN KENDİSİDİR; ÖYKÜ İSE O KADERİ ANLATMAK KUDDUSİ DEMİR

28

Karikatür: Orhan Doğan

ÖYKÜMEN

İKİ AYLIK ÇEVİRİM İÇİ ÖYKÜ DERGİSİ

Kadersiz Roman, Oyunsuz Öykü

Edebiyatla bir ilişki kurduğumdan beri futbolla edebiyatı karşılaştırdım ara ara. En çok da teknik adamla yazarı karşılaştırdım. Teknik adamın sezon içinde yaptığı maçlarla şampiyonluğu kazanışını veya kaybedişini yazarın roman kurgusundaki uzun soluklu nefesine benzetirim. O teknik adamın sezon içinde yaptığı bir hatayı; taktik değiştirme, oyuncu transfer etme, psikolojik hamlelerle vesaire onarma, telafi etme şansı hep vardır futbolda. Sezonun uzunluğu buna imkân veren bir şeydir. Romanın yapısı da böyledir. Soluğu uzundur. Tek nefeste yapmak zorunda kalmazsınız hamlelerinizi. İnsan ömrüyle de benzeşen bir yönü vardır romanın. O kaderi anlatmaktan bahsetmiyorum, romanın o kaderin kendisi olmasından bahsediyorum. Kaderi anlatmak biraz öykünün payına düşüyor sanki. Çünkü kaderin cilveleri vardır. İnsanın hikâyesinin özü öyküdür. Kaderin cilvesini anlatma yöntemidir öykü. Öykü, feleğin oyunudur. Öykü yazarken oyun çevirmeniz gerekir, dümeni döndürmeniz gerekir, feleğin çarkıyla baş etmeniz gerekir. Bunu yapan öyküdeki kıvraklıktır, zekâdır, kurgudur, kurmacadır.

Kurgunun en can alıcı yanı ise zekâ ile yapılmasıdır. En insani yanı da budur. Zekâ, insana ait olandır çünkü. Zekânın kalbe yakın tarafında ise merhametin, şefkatin, vicdanın süzgecinden geçmesi

yatar. Anlattığınız hikâye ancak bu şekilde insana yaklaşır. Kurgu/kurmaca ancak insana böyle hizmet eder. Yalnız bir edebî türe hizmet etmekten ancak bu şekilde kurtulur.

Yazar, tüm zihnini kurgu/kurmaca üzerine yönlendirince zihninde yalnızca kurgusu dönen ana hikâye yer eder. Yan hikâyelerin olmadığı bir eser ortaya çıkar sonuçta. Roman için diyemesek de öykü için kısırlaşmaya yol açabilir böylesi bir durum. Çoğu kişi tam tersi bir durumu benimser ama ben kısa olanda hikâyenin –ana ve yan hikâyenin– güçlü olmasından yanayım. Çünkü roman, uzunluğuyla yan hikâyenin eksik olduğu yerleri ayrıntı vererek örtebilir. Romandaki ayrıntıların gücü, yan hikâyenin etkisini belli etmeyebilir metinde.

İlk baştaki bahse dönersek sezon içindeki şampiyonluk maçları bu yönüyle romana benzerken; tek maçlık veya bir iki maçlık turnuvalar ise öyküye benzer. Turnuva oyunudur öykü. Derginin tek sayısında bitiremediğiniz öykünüzü diğer sayıda bitirmeniz gerekir. Turnuva, kısadır; sona erecektir. Kurgunuzu, tabut içinde röveşata dönerek yapmanız gerekir.

Her ne kadar zaman farklılığı, turnuva farklılığı olsa da teknik adam, aynı futbolcularla, aynı takımla yaşar futbol hikâyesini. Roman da öykü de aynı kurguya hizmet eder nihayetinde. Romanla ve öyküyle tek olan hikâyenizi anlatırsınız, kendi hikâyenizi.

Hayatla kurduğunuz ilişki biçiminizin hikâyesidir o. Hangi türde anlatmanızın bir önemi de yoktur. Bahsi diğer, türün kutsallığı da yoktur, üstünlüğü de. Hikâyesi vardır. O hikâyenin sağlamlığı yazılan edebi türü besler. O hikâye, insanla kurduğunuz ilişkidir.

Roman ve Öyküde Hikâyenin Varoluşu

Yazarın aklında her vakit bir mesele dolandır. Özü itibariyle “hikâyenin varoluşu” üzerine kafa patlatır yazar. Böylesi bir durumu çoğunlukla hikâyesini sonlandırdığında yaşar. Yazıda veya hayattaki herhangi bir son, rahatlatır yazarı. Bu hafifleme halini, üç-beş dakika sürse bile, sever yazar. Hatta bu son, yazıya dair sonraki zamanlarda hatırdaki kalan bir ana dönüşür. Öyle ki romanı ve öyküyü, bu anı yaşamak için yazdığını düşünür. Yazar olarak o anı sevse de etrafındakiler tarafından o anki tavrının sevilmediğini bilir içten içe. Hikâyeyi sonlandırdığı her seferinde yaşar bunu. Egosu kabarık bir adam olarak oturur koltuğa. Koltukları kabarır, içi kabarır, duyguları kabarır... Farkında olmasa da tüyleri kabarık bir hindiye dönüşür. Hindinin o bilindik seslerini çıkararak höykürür. Çevresindekiler böylesi bir hindiyle karşılaşırken; kendisi aynanın karşısına dikilir hemen. Çevresi değildir çünkü yazarın aynası. Kendini süzmeye başlar. Rengârenk benekli tavus kuşunu görür aynada. Yani yazmanın büyülü

dünyasını görür. Ayna, büyülü bir aynadır; yazar aynasıdır. Bu büyülü taş aynayı, çevresindekilerin sevmeyişini başka bir durumla açıklayamaz çünkü.

Neden ve nasıl oluştuğunu bilmeden “var olmuş o hikâyeye” anlamadığı bir biçimde rast gelir yazar. Yahut tersi bir durumu yaşar. Hikâyenin yani varoluşun bilinçdışında yer aldığını; her seferinde yeni bir anlatıda onunla karşılaştığını, yazının ve o büyülü aynanın onu hikâyeye yeniden taşıdığına şahit olur. Yazarın hikâyesiyle arasındaki dairesel döngüsü budur. Güneş ile Dünya arasındaki döngüden geri kalır bir yanı da yoktur bunun.

Okumanın ve hayatın dairesel döngüsü ise genellikle “var olmuş o hikâye” üzerine ilerler. Yazının yeniden varoluşu, bahsi diğer hikâyenin yeniden yazılışı yazı dünyası için taze sayılacak bir mevzudur. O mevzulara çok girmez yazar. Girmediği meseleler/hikâyeler genellikle mevzunun odak kısmını oluşturur. İyi okur genellikle metinde girilmeyen, saklı olan, şifrelenen satırların altını çizen, notunu düşen okurdur. Böylesi bir okur bazen yazarın büyülü aynasıyla yer değiştirir. Yazar aynada hindiye görünürken; okur, tavus kuşunu gösterir yazara. Edebiyat tarihi böylesi bir yanılsama ile doludur. Futbolun seyirciyle ilişkisi, edebiyatın okur ile ilişkisiyle en çok bu yönüyle benzeşir. Asıl yanılgı buradadır. Seyirci

futbolun kendisi için oynandığını düşünürken; okur da o hikâyenin kendisi için anlatıldığını düşünür. Yazarlar ve teknik adamlar buna içten içe gülerler. Durumun böyle olmadığını bilirler çünkü. Seyirciler ve okurlar onların büyülü aynalarının yerine geçmiştir artık. İsteseler de o büyüü bozamazlar.

“Birine altı çizili kitaplarınızı vermek yaralarınızı emanet etmektir bir bakıma.” cümlesinden öte bir durumdur bu. Cümledeki “yara”nın eylemsiz bir romantizmi veya bağı olduğu muhakkak. Bahsettiğimiz okur veya seyirci pasif durumdan aktif/eylem durumuna geçen kişidir. Mesele, okuru veya seyirciyi yalnız kalmaktan kurtarıp birlikte ve örgütlü hareket etmeye yönlendirir. Yanılgının başladığı yer buradadır. Çözülme burada başlar. Çünkü okur, yazarın; seyirci ise teknik adamın yerine geçmiştir artık. Yazar çoğunlukla bu tür okurları için yazar. Genellikle bilinçli olarak yapmaz bunu. Büyülü aynanın sihrine kapılmıştır o. Sihre kapılanlar efsunun farkında olmazlar. Benzer durum teknik adam için de geçerlidir. “Varoluşun hikâyesi” unutulmuştur artık. Bu hal metne ve kitaba göre değil yazara göre pozisyon alan bir haldir. Böylesi bir durum, iyi metni/kitabı çoğunlukla yeraltına iter. Artık bu tür metinler toplu değil bireysel tünel kazan okurların onları bulup çıkarmasını bekleyecektir.

“Yara”dan “öte” olan şey “yara”nın

içende barınan bir şey olmamakla beraber yine de “yara”ya bağlı bir şeydir. Yara nedendir; öte sonuç. Yara izdir; öte ızdırıp. Yara başı olmayan başlangıçtır; öte sonu olmayan sonuç.

Her yazar görür yarayı. Oysa öte, ötelere/yeraltına inmeyen yazar tarafından görülmez. Bazen durum aldatici olabilir. Yazarlar o mağaraya/yeraltına indiğini düşünür. Ne var ki inilen her mağara, yeraltını temsil etmez. Bazı mağaralar turistikdir. Spot ışıklıdır. Hikâyesini pazarlamıştır. Yeraltını terk etmiştir. Dağ/mahalle değiştirmiştir. Bir güzelin ahu bakışına kanmıştır. Kalabalığı tercih etmiştir. Gerçi yalnız olmak için kalabalığa elbette ihtiyaç vardır. Kalabalık yalnızlığı/yazarı keşfeder. Fakat yalnızlığın/yazarın kalabalığı keşfetmesi ise “öte”lerde oluşur. Bunu bilir yazar ve ne kadar çok kalabalık varsa o kadar çok yalnızlaşır.

Yazarlar kalabalığı yalnızlık için değil de yalnız kalmamak, kendine kalmamak için tercih ederler. Keza metin tercihleri de aynı yönde olur. Ne var ki yalnızlık genellikle tercih sonucu oluşmaz. Yalnızlık maruz kalmaktır. Bir kadere maruz kalmaktır yalnızlık. Bir hikâyeye maruz kalmaktır. Kaçmaya çalışmaktır. Kaçtığınla/kendinle kalakalmaktır. Kendine kalmaktır. Yetememektir. Mağarada kalmaktır. Yeryüzüne tevessül etmemektir. Hikâyeyi defin etmektir, gizlemektir yalnızlık.

Yeraltı mağarasının dehlizleri vardır. Varoluşunu devam ettiren yazarlar, hikâyelerine yeni dehlizlerle yeni mağaralarla anlam katarlar. Mağaralar arası uçuş güzergâhı vardır. O güzergâhı keşfetmektir yazar olmak. Bir anlamda kuş olmaktır. Bir mağaradan başka bir mağaraya göç etmektir. Yeryüzündeki rengârenk kuşlardan ayrı kalmaktır. Mağaraya muhtaç bir yarasa olmaktır. Yeryüzündeki kuşlara eğreti durmaktır. Yaşama uzak kalmaktır. Yarasalarının yaşam için varlığı, varoluşu; gübresinin varlığından öte bir şey ifade etmez. Yarasa olmak yeryüzündekiler için gübre olmaktır. Yaşam işlevselliktir. Okur ve seyirci için de durum aynıdır. Genellikle hikâyeyi merak etmez onlar. En nihayetinde oyunun ve metnin işlevselliğine bakarlar.

YADİGÂR

SÜLEYMAN ÇINAR

ÖYKÜMEN

İKİ AYLIK ÇEVİRİM İÇİ ÖYKÜ DERGİSİ

33

*“Allı turnam ne gezersin havada
Devrildi arabam kaldım burada...”
“Allı Turnam” türküsünden.*

“Hey gidinin Davut Ağası, hey! Sen olaydın başımıza gelir miydi bunlar?”
Yutkunuyor. Karşısında duran portreye bakıyor. Uçları sararmış hilal bıyıklarıyla, yorgunluğun şişirdiği gözleriyle, kavruk, çökmüş teniyle duvardaki ahşap işlemeli çerçeveden etrafı seyrediyor Davut Ağa.
Son fırtını da çekip mezar taşı gibi diktiği izmaritlerin yanına bir yenisini ekliyor. Derin derin iç geçirdikten sonra titreyen dudakları bir şey söylemek istercesine birkaç kez aralanıyor ama ne diyeceğinde tam karar kılamıyor. En son belli belirsiz birkaç kelime dökülüyor,
“Kader bu en nihayetinde... Yazılan bozulur mu hiç?”

Yarısı boşalmış gecekondun mahallesinin izbe sokağında, bahçesini yabancı otların sardığı bu kâgir evde tek başına yaşıyordu yıllardır. Sorsanız yalnızım demez, hemen kirle, isle, dumanla bezenmiş perdeyi aralardı. İlkokul bebelerinin saf heyecanlı haline bürünürdü sesi,
“Bak bak, kızıma bak! Nasıl, cillop gibi değil mi?”
Sonunu bildiğiniz bir hikâyeyi okumak neyse, her uğradığımda aynı yerde, aynı kelimelerle, aynı ses tonuyla, aynı iç çekişlerle pişmanlıklarını dinlemek de

öyle bir şeydi benim için. Her detayını bildiğim bu muhabbetten sıkılmazdım, sıkılamazdım, buna hakkımın olmadığını düşünürdüm. Hikâyesinin burukluğunda benim de payım vardı çünkü. Her dinleyişim, yaranın tekrar tekrar dağlanması gibi gönlümde kalan acımı dağlıyordu sanki. Yüzüne bakmaya bile utanırdım çoğu zaman. Ama yüzümü yere her eğişimde sağ elini “boş ver” dercesine yarım bir kavisle sallıyor, ben onu teselli etmeye gelmişken o beni teselli ederdi,

“Geçti gitti, geçti gitti artık gardaş... Pişman olma boş yere. Olacağı da çare yok, öleceğe de...”

Ölümü gözleyen yaşlılar gibi mahzun gözlerle bahçedeki dut ağacına bakarak onu izliyor yine. Yüreğine çöreklenen acı, dilinin bağını gevşetiyor. “Dede yadigârı...” diye söze giriyor her zamanki gibi ama devamını getiremiyor. Mahmur gözlerini sanki oradakileri izliyormuş gibi bakan Davut Ağa’ya çeviriyor. Aklından yine hangi anılar geçiyor kim bilir? Demli çayından bir yudum çekiyor, bir Tekel 2000 tellendirerek sözlerine kaldığı yerden devam ediyor,
“Rahmetliyi pek göremedim çocukluğumda. İşte, birkaç bayramda bir parlak kağıtlı Alaman çikolatalarına ilıştirdiği bol harçlıkla hatırlatırdı kendini. Adı geçtiğinde, memleketin adını da yolunu da unuttu artık, derlerdi mahallede. Motor

fabrikasından emekli olup memlekete döndüğü zamanlarda tanıyabildim anca. Onun son demleri, benim gençlik yıllarımın başı. Kısa ama doru bir at gibi koşturduğu son zamanlarında bile çok iz bıraktı bende.

Her Alamancı gibi dönmek istememişler aslında. Dostları, komşuları, arkadaşları çok ısrarcı olmuş. “Amma n’eylersin oğul” demişti, “Senin hasretin bir başka. Hem Alamanlara yedireceğime sana yediririm maaşı.” Çift maaş girerdi eline ama para tutmazdı. Borç harç, yardım isteyene verir, sonra da hibe ederdi o parayı. “Ben olmasaydım deden hayır kurumu olacaktı.” diye söylenirdi babaannem.

Memlekete geldiğinde de boş durmadı. Ne de olsa eski toprak, çalışmadan işlemeden duramıyor. Bir araba galerisi açtı, tekkeyi beklemeye devam etti. Bu arada da altına jilet gibi bir araba çekti. “Yahu dede, niye Alaman kızlarından kapıp getirmedi bir tane?” diye şakasına takılırdım arada bir. “Bundan âlâsı mı var oğlum. İster dağa sür ister ovaya. Anadolu kaplanı maşşallah, Anadolu...” diyerek sırtını sıvazlar gibi kaportasına indirirdi iki tane.

Camdan siyah kasketini sallaya sallaya mahalleye girişi hâlâ hatırımda. Sen sanırsın milletvekili geliyor. Öyle fiyakalı, öyle cıcaflı, öyle şaşaalı... Her yanı düğün bayram havasına çevirdi bir anda. Kurban kestirip tüm mahalleliye

dağıttı. Âlem adamdı rahmetli, bereket olsun diye kurban kanını alıp yadigârın kaportasına sürdü. O zamanlar gençliğin deli çanları çalıyor tepemde. Niyetimi mi okudu, gözlerimden mi çaktı bilmiyorum ama çok kral hareket yaptı be! “Paşaaa!” dedi kükreyerek, “Geç bakalım direksiyona!” Bir anda direksiyonda buldum kendimi. O günden sonra da inmedim.

Dedem ne zaman camiye yollansa arkadaşlarla anahtarı kapar, o camiden dönmeden yerine koyardık. “Dedene söyleyeceğim” dese de babaannem, sevdiğinden kıyamazdı bana. Geri park yapamazdım. Evin kapısına kadar gelir, boşa alır, elimle garaja doğru ittirirdim. Âlem işler çevirdim. Bir gün deli cesareti geldi, geri geri gelmeyi denedim, onda da elektrik direğine tosladım. Bir gün hafiften yanaştım dayıma. “Dayı, kaportaya bir şey olmuş mu?” diye zarfladım ufaktan. “Yok yeğenim, ne olacak, pırıl pırıl işte...” deyince bir oh çektim derinden, sonra da topukladım tabii. O günden sonra epey bir zaman yadigâra elleyemedim. Gençlik işte, çarptığının duyulmadığına sevinmişim.

İnsan yedisinde neyse yetmişinde odur derler ya hani. Eskiden para tutamazdı elinde, o zaman da araba tutamamaya başladı. Gelen araba hafta demeden çıkıp gidiyordu elden. Arabaların sürekli değiştiği zamanların birinde yanına uğradım. Mahallenin

işportacılarından Kâmil Amca'yla sohbeti koyultmuşlardı. Adam yıllardır işporta tezgahından ne kazandıysa dedemin önüne yığmıştı. “Bak ağa, aha da varım yoğun budur. Başka dersen, onu da getiririm amma biraz beklemen lazım. Hele sen bana bi he de, şu külüstüre bin de, bak gör o zaman sana bunun kaç mislini getiriyorum.” diyerek sanki devlet makamında el pençe divan duruyormuş gibi konuşuyordu.

Kâmil Abi dobra adamdı. İçi dışı bir. Çürüğü de yok, yamuğu da. O an dedem gözlerinin içine bakarak, “Al götür hacı, aha da kalan borcun bu kadar. İster getir ister getirme, helali hoş olsun. Aman yadigâra iyi bak ha...” deyince o gün bir başka sevdim dedemi. Kâmil Abi sevine sevine gazı kökleyip tozu dumana katınca, “İşler iyi galiba dede, haftada bir komple değiştiriyorsun kaportaları.” diyerek takıldım adamcağıza. “Yok oğlum be” dedi, “Ticaretine mi yapıyorum zannediyorsun bu işleri? Yedik içtik sattık savdık, artık bizden geçti bu işler. Baksana şu adamın mutluluğuna. Yıllardır çalışıyor, didiniyor. Biraz yüzünü güldürmüştüz, çok mu...”

Galeriye gelen arabaları da yadigâr yerine koyar, severdi. Yan yana dizer, çayını karşılarına geçip de içerdi. Öylesine hastaydı senin anlayacağın. Hem araba dağıtır hem de sattığı her arabayı kendi arabası gibi sever, sarmalar, “Yadigârıma iyi bak haa!” diyerek gönderirdi. Böyle böyle nice

insanın yüzünü güldürdü ama bahtı bir ona gülmedi işte...

Sattığı yadigârların yanında kendi yadigârını da unutmadı tabii. Sağa sola, dağa bayıra, çarşıya pazara demeden koşturdu. Yadigâr, yeri geldi mahallemizin dolmuşu oldu, yeri geldi ırgatı... Sıcak sohbetlerin yârânı, gizli gıybetlerin, dedikoduların şahidi, bizim gibi gençlerin derin aşklarından tut da kuytu köşelerde dal dal içilen ilk sigaralarımıza kadar pek çok sırrımızın ortağı, gece yarısı doğum sancısı tutan yengelerin imdadı, yaşlı teyze hacı emmilerin ayağını yerden kesen kurtarıcı, kış günleri minik bebelerin okul aracı... Hâsılı, her derdin ilacıydı. Dört teker deyip de geçmemek lazım şimdi. Bazen o dört teker, dört yüz cana şifa oluyor. Hele de burası, adına mahrumiyet denilen, devletin haritasında bile yer edinememiş bir yerse...

Yadigâra binmeyen biri kalmış mıydı dersen, bariz birini bilmesem kalmadı derdim. Ama biri vardı işte, babam. Hiç binmemiş, sürmemiş, yanına yöresine bile sokulmamıştı. Yeni doğan kardeşini kıskanan çocuklar gibi, tiksindircesine bakmıştı ona. Babam, dedemin daha çok sert, haşın yüzünü görmüştü. Onun yaptığı hiçbir hareketi sevmemesi, yadigâra yaklaşmaması da bundandı belki de. O yıllarda dedemin bu hareketine pek anlam veremezdim. Yıllar sonra anladım ama acı oldu tabii...

Hayat, sessiz sakin bir harman yeli gibi esseydi keşke. Ama öyle bir hayat da hayat olmazdı işte, film olurdu anca. Almanya'dan geleli beri dedemin içinde bir hasret vardı. Hacca niyetlenmişti. Ama şuydu, ama buydu derken gidemedi bir türlü. Bir zaman, "Tamam" dedi babaanneme, "Bu yıl gidiyoruz nasipse." O sene Kurban Bayramı'na üç ay kala yola çıktılar, çıkış o çıkış... Ankara'dan uçağa bineceklerdi. Dedem otobüs yerine yadigârla gitmek istedi. Aynı kafilde olduklarından komşumuz Niyazi amcaları da alıp yola çıktılar. Dedemin direksiyonu zayıftı. Yetişemeyiz korkusuyla hız yapmış, sollama yaparken karşıdan gelen aracı göremeyince de olan olmuş. Dedemle babaannem için emri hak vaki olmuş o an. Niyazi amcayla eşi komada kaldı günlerce. Şükür, iyileştiler ama eski hallerinden eser kalmadı.

Kazadan sonra babam dayanamadı, tutturdu yadigârı satacağım diye. "Dedemin kokusu var onda" dedim, sattırmadım. Ablamlar evlendi, gelin arabası yaptık. Üniversiteyi kazandım, onunla gidip geldim. Bu arada babam öğretmenliği bırakıp dedemden kalan malları bir bir sattı. Sanki yıllardır değemediği, koklayamadığı, tadını alamadığı zenginliğin acısını çıkartıyordu. Mirasyediler gibi biraz keyfini sürdürdü, sonra ticarete atıldı.

İşleri iyi gitti, zengin olduk kısa zamanda. Fakat değişen yalnızca

hâlimiz değildi. Babama bir şeyler olmaya başlamıştı. Çevresi değişince alışkanlıkları da değişti. Eve geç gelmeye başladı. Meyhanenin sokağını bilmeyen adam, eşliğinden ayrılmaz oldu. Kumarda kaybedip anneme sarıyordu. Hâlimizden mustarıptı kadıncağız. Eskiden öğretmen maaşıyla, dedemin el altından ettiği yardımlarla geçinip gidiyorduk. Sanki dedemin gidişiyle evimizi derleyip toparlayan koca direk de çatırdayıp devrilmişti.

Her şeyi kendi akışına bırakmak lazım derdim, su akar yolunu bulur neticede. Ama öyle değilmiş bu işler. Bir gün sarhoş geldi yine. Yemeğini hazırlayıp bir köşeye çekilmişti anam. Gelişiyle ortalığı velveleye verdi. Bir maraza çıkartacaktı. Biliyorum, çıkartmadan durulmazdı. Baktım gözü mor, muhtemelen kumar masasında istediklerini vermeyince dayak yemişti. Eşliğinden alamayan semerine çatar misali, hıncını çıkaracak birini arıyordu. Yemeği beğenmeyip üzerine yürüdü kadıncağızın. Takke başımdan düştü o an, hınçla bir-iki fiske vurup attım dışarı. Ah ah... Ah ki ne ah... Ben bir hata işlemişim ki, geri dönülmez bir yol misali. Aylıncaya kadar iş işten geçti tabii. Babam yadigârı alıp meyhaneye gitmeye niyetlenmiş o hınçla. Yarı şaşkın, yarı baygın yolu şaşırmış. Bedelin bu kadar ağır olacağını bilemedim işte. Gönlüm nasıl yandı bir bilsen. Morgda yüzüne

bakmaya bile cesaret edemedim.

Borç harç derken evimiz yolgeçen hanına döndü. Mal, mülk hepsi gitti elden. Hesaplar bir gecede sıfırlandı. Bir ev, bir de yadigâr kaldı işte. Onlar da giderdi de ev annemin, yadigâr da benim üzerimeydi. Bu sefer de annem tutturdu yadigârı satalım diye. Dedemden, geçmiş güzel günlerimizden kalan başka neyimiz vardı ki elimizde? Yadigâr da giderse ben n'apardım? Babama karşı durduğum gibi, dikildim karşısına ama çok fena çıktı bana. “Hatıran varsa var amma dedenin, babanın kanı da var.” demişti, gün gibi hatırlıyorum o sözü. Ama yine bildiğimi okudum, orası ayrı...

Mahalleli de üzerimizdeki kara bulutların farkına varmıştı sanki. Eskiden dolmuş niyetine kullandıkları yadigâra dönüp bakmıyorlardı bile. Dedemin o gün kaputuna sürdüğü kurban kanı, kanlı araba diye meşhur etmişti yadigârı. Dile gelen başa gelir, derler ya hani. O isim dönüp dolaşıp kaderimiz olmuştu sanki.

İş başa düşünce üniversiteyi bıraktım. Kıyıda köşede kalanla bir iş tutup yoluma baktım. Eskisi gibi olmasak da yağımızda kavruluyorduk yine. Bu arada valide de yaşım gelip geçiyor diye sürekli dürtüp durdu bir yandan. Yaşım gelmişti gelmesine de evlenmeye pek niyetim yoktu. İşleri yoluna koyup yarım bıraktığım işi, üniversiteyi tamamlayacaktım. Olurdu, olmazdı derken, ben yine bildiğimi okur,

valideye pabuç bırakmazdım ama gel gör ki, bu işler büyük konuşmayla olmuyormuş. Çarpılan bir daha kendine gelemiyormuş. Ben de o gazilerden oldum işte. Öyle bir çarpıldım ki, bir daha geledim kendime.

Başta gelen çekilir deyip düştük yola. Oturmaydı kalkmaydı, çaydı kahveydi, nişandı yüzüktü derken her şey bir anda oldu bittiye geldi. Bir de baktım ki, düşün vakti. Gönlüm pır pır atıyor. O heyecanla dört koldan hazırlıklara girişmişim. Kelebek gibi oradan oraya konuyordum. Tath bir telaş vardı üzerimde. Yaaa, ne güzel günlerdi be! Ama işte, zihnimi her yoklayışında bunca güzel, bunca tebessüme boğan hatıranın içinden gönlümü burkan o acıya takılırım hep, validenin huzursuzluğuna. Yanıma gele gide, gele gide mekik dokumuştı kadıncağız. “Başka bir araba bulalım oğlum” demişti, “Bu arabada bir şeyler var. İçime kötü şeyler doğuyor...” Ama ben yine bildiğimi okudum. “Yooook” dedim, “Yok ana... Bu sefer bir şey olmayacak, söz sana...”

Sözlerini burada noktıyor mecburen. Kız gibi kızaran gözlerini yavaşça yenile siliyor. Arada bir istemsizce kaçamak bakışlar fırlatıyor. Hâlâ kızgın, biliyorum. Ne kadar affettim dese de hâlâ kızıyor içten içe. Haklı tabii, bedeli can olan bir hatanın özrü de kolay olmaz, affı da...

O belki unuttuğumu zannederek

anlatmıyor orayı ya da acımı dağlamamak için anlatmaktan kaçıyor. Ama ben kaçamıyorum işte. Her gece uykularımı kabusa çeviriyor o anlar. Vicdanımın ortasına çakılan paslı bir çivi gibi gönlümü kanırtıyor. Elime bulaşan kan, ne kadar yıkasam da çıkmıyor. Elimden temizlemeye çalıştıkça ruhuma bulaşıyor inatçı bir leke gibi. Senin suçun yok ki, diyenler oluyor ve bunu diyerek aradan sıyrılıyorlar. Ama ben sıyrılamıyorum işte. Kabil'in kaderine düşenlerin safına yazılmaktan korkuyorum.

Elinde sigarayla dalgın dalgın yadigâra bakıyor, muhtemelen kaçtığı o anlar canlanıyor gözünde. Yadigârın arkasına binmişlerdi eşiyle, sağdıcım diye anahtarları bana emanet etmişti. Konvoyun önünde yalnız kamera arabası vardı, hemen ardında da yadigâr. Huyum kurusun, önümdeki hızlı olunca hiç dayanamam. Kamera arabası hızlanınca dayanamadım. Yapma dedim, yapma dedi, yapma dediler ama şoförlüğüme güvenip gazı kökledim. Çukurağzı'na gelene kadar iyidik de, sonrasında olanlar oldu tabii. Dört tekerin havada döndüğünü hatırlıyorum en son, o kadar... Sonrası meçhul... Günler sonra hastanede açtık gözümüzü. Bir ben, bir de o... Şükür, yaşıyoruz da buna da yaşamak denirse işte...

Sigarasının son fırtını çekerken dudakları kıpırdıyor,

“Aah, ah... Tutamadım sözümü... N'aparsın gardaş, dünya burası. Sözler de işler de hep yarım kalıyor işte...”

Saate bakıyor, bakıcının gelmesi yakın.

“Hadi...” diyor hırıltılı sesiyle, “Bahçeye çıkar da kızım la dertleşeyim biraz...”

Her zamanki gibi tekerlekli sandalyesinden tutup her yanı pas tutmuş, bej renkli, yetmiş sekiz model Reno'nun yanına doğru yürüyorum.

Ekim 2021, Kadıköy

YANARDAĞ

YAKUPHAN GÜLEÇ

40

ÖYKÜMEN

İKİ AYLIK ÇEVİRİM İÇİ ÖYKÜ DERGİSİ

Pervaneler dönüyor. Metal, soğuk, gürültülü ve duygusuz. Bir yandan soğuk üfürürken bir yandan da çıkardığı ses ile kulaklarım deliniyor sanki. Dönerken pervane, içim bir hoş oluyor. Sanki kalbimde saklı bir yanardağ var, kendimi bildim bileli oradaymış gibi. Bir an sendeliyorum, düşecek gibi oluyorum. O an günün yorgunluğu çöküyor üstüme. Zamanın taze iz kokusunu sürdükçe bir hoş oluyorum. Midem yanıyor, eriyorum sanki.

Artık herkes maskeli. Beyazdan nefret edeceğim aklımın ucundan geçmezdi. Korku filmlerinden alınmış sahneleri yaşıyorum sokakta. Tabii ben de bu filmin bir parçasıyım. İçimdeki hiç gitmeyen yanardağ patlamak üzere. Sımsıcak bir sıvı beliriyor gözlerimin önünde, yavaş yavaş eriyorum. Sonra soğuyorum ve ruhum granitleşiyor. Sesim granitleşiyor sonra. Çizilen sınırlara, ertelenen işlere, değişen düzene, kısacası gelmişe geçmişe bir güzel sövüyorum. Başım dönüyor, iş yerinin servisi bizim sokağa dönüyor. Yolda, uyur uyanık hissedilen yer yön duygusuyla aniden gözlerimi açıyorum.

Servisten indim. Soğuk hava iyi geldi. Yatsı ezanına başladı imam. Uyur uyanık ettiğim küfürleri düşündükçe tövbe ediyorum. Bir anlık huzurla doluyor içim, Şen Bakkal'a yollanıyorum. İçeri girerken ortadaki büyükçe varil dikkatimi çekiyor. Şen Abi şu kömürden bir türlü vazgeçemedi.

Soba tütüyor, zannedersin ki özel harekât operasyon düzenliyor. Şen Bakkal'a geldiğimde her taraf duman altı. Ortalık CS. Bir beşi oynadığımız zamanlar geliyor aklıma. Mahallede benden iyisi yoktu. AWP'yle tek atardım. Şen Abi dalgınlığımı fark ederek: "Alo kaç dakkadır sesleniyoruz, yine nereye uçtun?" diyor. Ben de: "Eski günler hatırıma geldi be abi, ne güzel günlerdi değil mi?" "Sanan da 80'lerde yaşadı. Ulan daha dünkü boksun, eskiler ne güzeldi diyorsun. Sokakta pantolon eskitmemiş bebelerin de eskiyi özlediğini söylemesi, Allah'ım sen aklıma mukayyet ol! Ne istiyon, söyle." "Abi bir kısa Parlament, bir ekmek, üç yumurta, bir kalıp da sucuk." "Tamam, hazırlıyorum şimdi. Sen dışarda bekle." "Tamam abi." Şen Abi siparişleri iki dakikada hazırladı, ben de yavaş yavaş eve yollandım. Kilidi çevirdim, ışığı yaktım, malzemeleri mutfağa koydum, ellerimi yıkayıp yüzümdeki beyaz maskeyi çıkardım.

Midem bulanıyor hâlâ, rüyalarımın etkisinden çıkamadım mı ben ya. Herhalde dünkü büyükten olacak, çok kaçırdık mereti. Yalnızlığın sırdaşı oldu terane. Mideyi de ezdi geçti. Mutfaktan lavaboya nasıl geldim hatırlamıyorum. Kaç dakikadır buradayım kim bilir, nöbet geçirdim sanırım. Arada bir geliyor bana da. Delirmek, dönmek, bayılmak, ölmek. Ruhum daralıyor. Olduğum yerde uykuya devam ediyorum.

Midemin ağrısıyla uyanıyorum. Bu nasıl bir ağrı, ruhum bedenimden ayrılacakmış gibi. Kurtulmak mümkün değil. Yarı uyanık kalkıyorum. Sabah yediğim sucuk, öğlen yediğim yoğurt çorbası ve ıspanağı görüyorum lavaboda. Başıma da kesif bir ağrı saplanıyor.

Telefonumun ekranını açıp saate bakıyorum. Saat gecenin üçü olmuş ve beş cevapsız arama var ekranda. Cevat aramış. Bu İpsiz beni neden aradı ki? Kesin bir işi düştü şerefsizin. Neyse hiç aramamış gibi davranayım.

Mutfakta bir kalıp sucuk beni bekliyor. Şöyle okkalı bir sucuklu yumurta yapacağım. Önce yumurtayı bir güzel çırpıyorum, o an her şey dönmeye başlıyor, bir an düşecek gibi oluyorum, imdadıma sandalye yetişiyor. Korkuyorum. Akşam ki hisler beliriyor yine. Yanardağ, granit, havaya savurduğum küfür. Kendimden geçiyorum.

Yüzüme vuran sıcakla gözlerimi açıyorum. Her yer vıcık vıcık. Sonra hatırlıyorum. Gecenin üçünde banyoda gözlerimi açmış, akşamdan bayıldığımı hatırlamıştım. Mutfakta sucuklu yumurtanın yumurtasını çırparken akşamki gibi bayılmış ve sandalyeye yığılmıştım. Bir iki dakika sonra da kendimden geçmişim. Güneşin vurduğu sıcaklıkla ancak gelebilmişim kendime. Aynı gün tekrar eden bu bayılmalar hiç hayra alamet değildi.

Kesin içkiyi çok kaçırdığımdan oluyor bunlar ama. Nörolojiden bir randevu alayım en iyisi. Aklım çok hızlı düşünmeye başladı. Eyvah, işe geç kalmıştım. Üstümü toparlayıp alelacele kapıya koştum. Anahtarımı yokladım, cebimdeydi. Kapıyı açtığımda ne olduğunu anlayamadım.

Her yer kapkaranlık. Neredeyim ben? Hislerim beni yanıltmıyorsa evimdeyim. Havada acayip bir koku var. Bir anda her yerde ışıklar yanıp sönüyor. Evet, burası benim evim. Sucuk kokuları geliyor. Sabah yediğim sucuk aklıma geliyor. Öğlen yediğim yoğurt ve ıspanak. Ama dur, ben bugün sadece kahvaltı yaptım. Sucuk kokusu iyice yanık kokusuna karışıyor. Telefonum aklıma geliyor. Gözlerimi açtığımda odadaki müthiş sıcaklığı hissediyorum. Evim yanıyor. Evimin içindeki ben yanıyorum. Şimdi her şeyin farkına varıyorum, derken dumandan bayılıyorum.

Gözlerimi açtığımda yangın ile karşı karşıya kalacağımı zannederken önümde beyaz bir ışık beliriyor. Filmlerde izlediğim sahnelerden birini yaşıyorum. Ne yaşadığından haberi olmayan, hastanede gözlerini açan kahramanlardanım artık. Sırtım acıyor. Hemen kendimi yokluyorum. Ellerim ve ayaklarım sargılı. Her yerim ağrıyor. Çevreme bakıyorum. Üç yatakta da benim gibi sargılı insanlar var. Odanın

kapısı açılıyor ve içeriye beyaz önlüklü biri giriyor:

“Geçmiş olsun Oğuz Bey. Nasılsınız?”

“Neredeyim ben, ne oldu bana?” diyorum doğal olarak.

“Hastanedesiniz. Oturduğunuz apartmanda büyük bir yangın çıktı. Şanlısınız ki birinci derece yanıklarla atlattınız.”

“Yangın mı?”

“Evet.”

Doktor odadan çıkarken ne olduğunu hatırlamaya çalışıyorum. Servisten inmiş, Şen Bakkal’a girmiştim. Akşam için bir şeyler almıştım. Midem bulanıyordu, başım dönüyordu, koşarak banyoya gitmiştim. Bayılmışım. Gece üçte kendime gelmişim. Telefonumda beş cevapsız arama vardı. İpsiz Cevat’tı arayan. Bir işi düşmeden aramaz bu şerefsiz zaten. Neyse, gece yemek hazırlamaya kaldığım yerden devam ederken yine aynı şey olmuştu. Sabah güneşin sıcaklığıyla uyandığımı hatırlıyorum. İşe geç kalmışım. Hızlıca hazırlanmış ve kapıyı açmışken büyük bir karanlığın içinde bulmuştum kendimi. Sonra yangına dair izleri hatırlıyorum. Hastanede gözlerimi açtım sonra. Ulan kesin bu İpsiz’de bir şeyler var ama. Doktor şanslıymışım dedi ama bu nasıl ağrı ya çok kötüyüm.

*

Kendime geldiğim günün ertesinde polisler ifademi almaya geldi. Hatırladığım her şeyi anlattım. Sözlerime inanmışa benzemiyorlardı.

İpsiz Cevat’tan bahsedince dikkat kesildiler. Onunla olan ilişkimi sordular. Mahalleden tanırım kendisini, ayda bir kesin işi düşer, borç para ister benden, ben de üç beş kuruş veririm, dedim. Keşin, alkolüğün tekidir, dedim polislere. Anlattıklarımın sonra teşekkür edip çıktılar. Yoksa bizim İpsiz mi çıkarmıştı yangını? Kafayı yiyeceğim. Artık taburcu olmayı dört gözle bekliyordum.

Aradan kaç gün geçti bilmiyorum yataktan çıktım artık. Üstümde beyaz bir gecelik vardı. Ağzımda yoğurtlu ıspanak tadı. Annem çocukken Temel Reis ıspanak yiyip güçleniyor bak, sen de ye deyip dururdu. Çok özledim annemi. Sabahları yaptığı sucuklu yumurtanın kokusu hala burnumda ilk günkü tazeliğinde. Üvey babamın dayakları geliyor sonra aklıma. Namussuz herif ne döverdi. Annem, vurma oğluma Cevat, kurbanın olayım derdi ama gâvura vurur gibi vururdu ayyaş herif. Ne çekilecek çilesi varmış annemin. Başına varıp dua okuyacak bir mezarı bile olmadı. Hepsi o Cevat denen ipsiz sapsız herifin çıkardığı yangın yüzünden oldu. İçim yanıyor, başım dönüyor, midem bulanıyor. Ağzımda yoğurtlu ıspanak tadı, burnumda sucuklu yumurta kokusu, kalbinde patlamaya hazır bir yanardağ hastanenin koridorunda yürüyorum.

VEFA

ALPEREN YÜKSEL

Bey Amca aldırmadan yükselen ateşine
 Erken kalktı, niyeti düşmek rızık peşine.
 Hanım Teyze, beyine: "Artık genç değil yaşın
 Bir gün açma dükkânı, sanki sonu dünyanın."
 Dediye de olmadı dinlemedi Bey Amca
 Anladı ki kurtuluş evden kaçmaktı anca
 El salladı eşine, işin yolunu tuttu
 Oğlunun telefonda dediğini unuttu
 "Yahu baba, kendini bu kadar zorlamasan
 Hem burada bizleri hem annemi yormasan"
 "Ne varmış genç değilsem "dedi "Eski toprağım
 Yatağa mı düştüm de dükkân açmayacağım?"
 Bunları düşünürken yolun sonuna vardı
 Ve sonra Ya Allah'la kepenkleri kaldırdı
 Sağ ayakla, basmadan kapının eşiğine
 Girdi ve besmelesiz başlamadı işine
 Paltoyu duvardaki resmin altına astı
 Hey gidi hey, burası babasından mirastı.

*

Keskin vernik kokusu içeriye sinmişti
 Yıllanmış önlüğünün her yeri delinmişti
 Tezgahtaki pabucun eskimişti keçesi
 Değiştirdi, sağlamdı, dayanırdı ökçesi

*

İçeri Vefa girdi, öyle derlerdi ona
 Adını bilmezlerdi, Vefa yeterdi ona
 Vefa o mahallenin gediklisi, çaycısı
 Yaşı otuzdu ama asırlıktı acısı
 Doğduğunda yetimdi sonra da öksüz kaldı
 Çalışıp didinerek kahvehane devraldı

"Sabahların hayrolsun Hasan Baba, günaydın
 Dün de hasta gibiydin, bugün evde kalaydın."
 Bizim bu Bey Amcaya Vefa hep "Baba" derdi
 Ne zaman darda kalsa ondan yardım isterdi
 "Yetim doğmuşuz amma yetim ölmeyiz" derdi
 Babası olmasa da Hasan Baba yeterdi

*

“Vefa Kaptan sen de mi? Bak vallahi darlandım
Hanım, oğlan, bir de sen, sayenizde yaşlandım.”

*

Tezgaha fenerinden bir bardak çay bıraktı
Durdu, karşısındaki kısık gözlere baktı
“Etrafındaki herkes senin için pervane
Çünkü hepsi biliyor babaları bir tane
Sen bu kadar insanın biricik babasıydın
Adam gibi adamsın, adamların hasısın
Aman ha Hasan Baba, kendini bunca yorma
Bir keresi yetiyor, bir daha yetim koma”
Dedi ve çıkıp gitti, Bey Amca kalakaldı
Oturdu sandalyeye gözü boşluğa daldı
Beyninde yankılandı Vefa’nın son cümlesi
“Bir daha yetim koma, yetiyor bir keresi.”
Hiç bir cümle içini bu kadar burkmamıştı
Ömründe hiç bu kadar ölümden korkmamıştı
Vebaldi bu çocuğun boynunu bükük komak
Hayat kurşun gibiydi değildi çelik çomak...

DAMAT

AHMET YETİK

ÖYKÜMEN

İKİ AYLIK ÇEVİRİM İÇİ ÖYKÜ DERGİSİ

47

“Hoca gel hoca, gel de bir çayımızı iç”

Camiden dışarıya adımımı atar atmaz Bahtiyar Abinin sesini işitiyorum. Kafamı kaldırıp kahvehaneye doğru bakıyorum. Bahtiyar Abi bana bakıp gülümsüyor. Eliyle de gel işareti yapıyor bir yandan. Ben de gülümseyip kafamı sallıyorum. Ayakkabılarımı giyip yanına gidiyorum.

Selamunaleyküm, aleykümselem.

“Ee alışabildin mi hocam buralara?”

“Eh hâliyle insan biraz zorlanıyor Bahtiyar Abi. İstanbul’un keşmekeşine alışmışsınız, buralar çok sakın.”

“Keşmekeş mi? O nedir hocam?”

“Yani, çok hareketli diyorum.”

“He, anladım hocam.”

Elindeki on yedilik efe tesbihini masanın altından çıkarıp sallıyor.

“Muhsiin, Muhsiiiin! İki dene çay getirve len!”

Köye geldim geleli adam akıllı sohbet edebildiğim tek kişi Bahtiyar Abi. Minibüsü var bir tane. Her gün ilçeye gelir gider. Zamanında İstanbul’a gitmiş çalışmaya. Minibüsü de buradaki tarlaları satmış da almış. Uzun zaman çalışmış orada. Ama sonra bir çete türemiş. Kendinden olmayana iş yaptırmıyorlarmış. Ya haraç vereceksin ya bu diyardan gideceksin demişler. Kabul etmemiş tabii. Minibüsünü yakmaya kalkmışlar gece vakti. Bahtiyar Abi o sırada kahveden dönüyormuş. Durumu anlayınca yerden bir taş almış, adamlardan bir tanesinin kafasına geçirmiş. Adam oracıkta düşmüş. Ama

öldü mü yoksa bayıldı mı bilmiyormuş. Binmiş minibüse, basmış köye. O vakitten beri de burada çalışıyormuş. Bahtiyar Abi babacandır, hoşsohbettir, iyi adamdır da camiye anca cumadan cumaya gelir. Dur bakalım zamanla alıştıırım.

“Hoca daldın gittin yine, çayını soğutcen!”

“Seni şu camiye nasıl alıştıırım diye düşünüyorum abi”

Ben öyle söyleyince okkalı bir kahkaha atıyor.

“Benim kalbim temiz be hoca”

Şimdi gel de bu adama anlat. Neyse diyorum, kafayı sallayıp geçiyorum. Çaydan bir yudum çekiyorum. O sırada köyün delisi İrfan gözüküyor. Kahvehanedekiler onu görünce homurdanıyorlar. Bahtiyar Abi de gülerek söyleniyor.

“Bizimki yine almış çuvalını yanına.”

“Çuvalı alınca ne oluyor ki abi?”

“Hoca tabii sen bilmiyon bunun huyunu. Bak şimdi iyi izle.”

“Damat, len damaat! Buree ge bi len.”

İrfan, sesi duyunca koşa koşa geliyor yanımıza.

“Otuu buyu len şure. Damada çay getir len Muhsin!”

İrfan sorgulamadan oturuyor. O da kahveciye sesleniyor.

“Dört dene şeker goma unutm haa!”

Muhsin elinde çaylarla gelirken bizim masaya bakıp gülümsüyor.

“Hiç unuttur muyum len damat!”

İrfan gülümsüyor. Damat denilmesi

hoşuna gidiyor anlaşılan. Sol eliyle, kucağına koyduğu çuvalı sımsıkı tutuyor. İlgimi çekiyor. Bahtiyar Abiyle göz göze gelince “bak şimdi iyi seyret” der gibi bir bakış atıyor.

“Ee, yolculuk nere damat?”

“Heç, öle dolaşmaa çıktımdı.”

“Hadi hadi. Geçcen u işleri sen buyu. Yine kimin gönlünü yakcen len?”

İrfan utanıp iyice pısıyor. Bahtiyar Abi aradığı damarı bulmuş olacak ki oturuşunu düzelterip kendini İrfan’a doğru yanaştırıyor. Elindeki efe tesbihinin sesi de kesiliyor.

“Bak ne decen sene. Çınarcık köyünde bir gız vamiş diyolla, bir içim su mübarek! Tam sene layıkmış. Gidem de istiyem mi len?”

“Omaz benim başka sevdeem va!”

İrfan, bunu derken birden kabarıyor. Aslan kesiliyor resmen. Bahtiyar Abi de kendini korkuyla geri çekiyor. Ama oyunun bir parçası olduğu hareketlerinden anlaşıyor.

“Bakın hele şuna! Bir de gız beğenmez omuş it! Kimmiş len bu? Söle de bilem.”

“Omaz söylemem. Söz vedim ben yârime.”

İrfan son sözlerini söylerken kucağındaki çuvala iyice sarılıyor. Bahtiyar Abi sırtıyor.

“Kim len söyle de yan gözle bakan olusa endirveriz aşşarı!”

“Kimse yan gözle bakamaz benim Gülsüm’üme. Gülsüm pek heybetlidir. Ben bilem ko’karım gıyına gittim mi?”

“Len sen şu Aşşa Deemendeki Gülsüm’ü mü diyon? U sümüklünün teki ya len! Hiç yakışır mı senin yanına u. Senin gıyına şöleee sırma saçlı, ince belli, servi boylu bir avrat yakışardı len! Hiç yakıştıramadım sadıç sene, bilmiş ol.”

Bahtiyar Abi bunları söylerken İrfan iyice sinirleniyor. En sonunda hışımla ayağa kalkıyor ama sonra gerisin geriye oturuyor. O sırada hoparlör pat pat sesleriyle açılıyor. Geçen hafta toplantıda tanıştığım Abdullah isimindeki hocanın sesine benzetiyorum. Salaya başlıyor.

“Belediyemize bağlı Aşağı Değirmen Mahallesi sakinlerinden Şakir Ünal hakkın rahmetine kavuşmuştur. Cenazesi bugün ikindi namazına müteakip Aşağı Değirmen Mahalle Mezarlığında defnedilecektir. Mevtaya Allah’tan rahmet, ailesi ve sevenlerine baş sağlığı dileriz.”

Abdullah Hoca duyuruyu bir kez daha tekrarlıyor. Kısa bir sessizlikten sonra Bahtiyar Abi, kaşlarını çatıp İrfan’a dönüyor. Arka masadakilerden biri sesleniyor;

“Sen bu Şakir’in kim oldunu biliyon mu len damat?”

“Yoo, kim ki?”

“Senin gayınpeder len bu!”

İrfan olduğu yerden fırlıyor. Çuvalı bir tarafa atıp köy meydanında koşturmaya, dövünmeye başlıyor. Bahtiyar Abi de kahvehanedekiler de hiç istifini bozmuyorlar. Sadece ben,

“Yandım ben hoca! Şimdi kimden istecem ben Gülsüm’ü. Dügün etcedik biz ya, yandım ben hoca” diye hem bana sarılıyor hem de ağlıyor.

Kahvehanedekiler ve meydanı gören evlerden uzanan başlar bizi seyrediyor. Sanki film çeviriyoruz burada! En çok da Bahtiyar Abinin sakinliği beni kızdırıyor.

İrfan’ın sesi kesilince önce kendim ayaklanıyorum, sonra da onu kaldırıyorum. İrfan’ın elini omzuma atıp kahvehaneye doğru götüreceken, bir anda benden kurtulup köyün içine doğru koşmaya başlıyor. Ardından bakakalıyorum. Bahtiyar Abi;

“Hoca gel hoca, bırak sen şimdi onu. O koşar koşar, sonra sakinleşir, geri gelir. Merak etme sen.”

Sesimi çıkarmadan yanına gidiyorum.

“Yahu hoca üstünü başını toz etmişin. Bakma sen ona, eskiden hemen her gün böyle deli deli koşadı. Son zamanlaada accık kendine geldi diyoduk.”

Üzerimin tozunu silip sandalyeme geri oturuyorum. Bahtiyar Abi bana bir su istiyor, kendine de çay.

“Bu damat meselesi ne abi?”

“Ya bu İrfan’ın gariban bir anası vadın. Buvası bu ufakken ölmüş zaten. Bi annesi bi de bu yaşar gideledin. Anası kanserden öldü, on sene olmuştur herhal. Kadıncağız, ben ölmeden seni eversek deyip durmuş. U zamana kadar çok fena değildi İrfan. Azıcık saftı felen emme hınzır gibi güçlüdü, iyi iş tutadı. Anası ölünce hepten gitti kafası.”

Az ileride yerde duran çuvalı gösteriyorum.

“Ee, bu çuval nedir ya?”

“Ha, o mu? O damadın takım elbisesi. Anasıyla bir keresinde kız istemeye gitmişle. Tabii vememişle gızı. Anası da ölünce üstüne...”

Bu bir yerden haber alır, kafasına göre, benim arabaya atlar. Gider bilmem ne köyüne, sizin köyde bir kız varmış, ben unu istemee geldim der. Alay geçcek ya millet de. Sevmedikleri, meymenetsiz biri varsa onun evini gösterirlee buna. Bu giyee güzelim takımı. Dayanır kapıya. Adamın belki gızı bile yoktur. Sonra alır eline zopayı, dövee bunu. Onlaa döve bu delirir işte. Bi keresinde Soğanlı diye bir köy vaa tee aşşalada. Orada bunu tüfekte govalamış herifin biri. Ben yetiştim de zor aldık adamın elinden.”

“Allah şifasını versin abi, ne diyebiliriz.”

“Öyle öyle. Ben şimdi götürmem bir yere onu. Arabaya binerse de dediği köyde indirmem. Anca aramızda şakalaşırız, öyle”

Bahtiyar Abi çayından bir yudum alıp soluklanıyor. Ben de gelen suyu içip ayağa kalkıyorum.

“Abi ben müsaadeni isteyeyim. Eve gidip şu üstümü başımı değiştireyim. Toz toprak oldu.”

“Müsaade senin hoca, ayıp ediyon.”

“Yo yo, al şu paranı hoca. Çaylar benden bugün, başka zaman ısmarlasın.”

“Peki abi, ama yazdım bak deftere sakın unutturayım deme!”

Birbirimize gülümsedikten sonra eve geçiyorum. Güzel bir banyo yapıp uzanıyorum biraz. İkindiye yakın uyanmak niyetim. Kapı çalıyor. Açıyorum. Gelen Bahtiyar Abi.

“Hoca senin cemaat yok bugün. Bu Şakir Dayının karısı bizim köylü olduğundan cenazeye gidecekler vardı. Ben götürüvercem. Senin cemaatteki hacılar da geliyor. Sen de gel istersen, beraber gidelim.”

“Olur abi, bana fark etmez. Hem o köyün imamıyla da tanışmış olurum.”

İrfan, arabanın ön koltuğuna kurulmuş bile. Üzerinde siyah, çizgili fakat toza toprağa bulanmış, kırış kırış olmuş bir takım elbise.

“Sen gelmesen ya Damat, biz şeere gidiyorduk”

“Olmaz, gandıramazsın beni. Ben de geecem gaynatamın cenazesine!”

Bahtiyar Abi “Hay Allah” der gibi kafasını sallıyor, arabadakiler de cıkcıkıyor. Ama İrfan’ı yerinden kaldırmaya kimsenin gücü yetmeyeceği için istifini bozan olmuyor. Ben de geçip oturuyorum. Fazlasıyla virajlı bir yoldan yokuş aşağı gidiyoruz. On beş dakika olmadan Aşağı Değirmen’e ulaşıyoruz. Köy meydanına demirden bir musalla taşı konmuş, üzerine de bir tabut. Kadınlar az ötede toplanmışlar. Otuzlu yaşlarında olduğunu düşündüğüm bir kadın feryat figan ağlıyor. Diğerleri onu sakinleştirmeye çalışıyor. Anladığım kadarıyla bu kadın İrfan’ın bahsettiği

Gülsüm. Başka kimsesi yok muydu acep diyorum kendi kendime. Bahtiyar Abi koluma giriyor. Az ötede ince sakallı, tombul bir adamı gösteriyor bana.

“İşte, Aşşa Demen’in imamı, Muttalip Hoca. Kendisi de buralıdır. Babası da imamdı burada. Babadan oğula...”

İşaret ettiği adamın yanına yöneliyoruz. Beni tanıtıyor. Biraz hoş beşten sonra Muttalip Hoca saatine bakıyor.

“Az daha kaçırıyorduk vakti. Ben gideyim de ezanı okuyayım. Siz de buyrun.”

Camide namazlarımızı kılıyoruz. İrfan da, Bahtiyar Abi de bizimle beraberler. Onlar da kılıyor ikinci namazını. Camiden çıkıp cenaze namazını da kılıyoruz hep birlikte. Tabuta sarılıyor ön saftakiler hemen. İrfan da onlardan birisi. Yürüyoruz, yürüyoruz. Mezarlık köyün dışında, yokuş aşağı bir yol. Herkes omuz atıyor tabuta. Ama İrfan öyle bir tutmuş ki, bırakmıyor. Birkaç kişi ısrar ediyor ama nafile. Arkamdan gelen iki kişi tarladaki ürüne basan böceklerden bahsediyor, bilmem ne ilacından atmış ama fayda etmemiş. Diğeri de o ilacın başka bir işe yaradığını, o böceklerden kurtulmak için şu ilaçtan kullanması gerektiğini söylüyor.

Bahtiyar Abi, İrfan’ın kulağına bir şeyler fısıldıyor. İrfan tabutu ona bırakıyor hemen. Nereden çıktığını anlamadığım bir kutu ile cemaatin arasında dolaşmaya başlıyor. Elini

kutunun içine daldıranlar birer kek ve meyve suyu alıyor. Sıra bana gelince teşekkür edip reddediyorum. Ama İrfan ısrar ediyor. Mecburen bir kek alıp cebime atıyorum.

Kutu, nasıl geldiğini anlamadığım gibi yine ben anlamadan ortadan kayboluyor. Bu sırada mezarlığa varıyoruz. Mevtayı dualar ve tekbirler eşliğinde mezarına indiriyoruz. Erkekler toprak atarken kadınlar az ötede bekliyorlar. İrfan'ın kadınlara doğru yöneldiğini görüyorum. Gülsüm olduğunu tahmin ettiğim, en çok ağlayıp en çok bağırان kadının yanına sokuluyor. Kurduğu cümleyi anlamaya çalışıyorum.

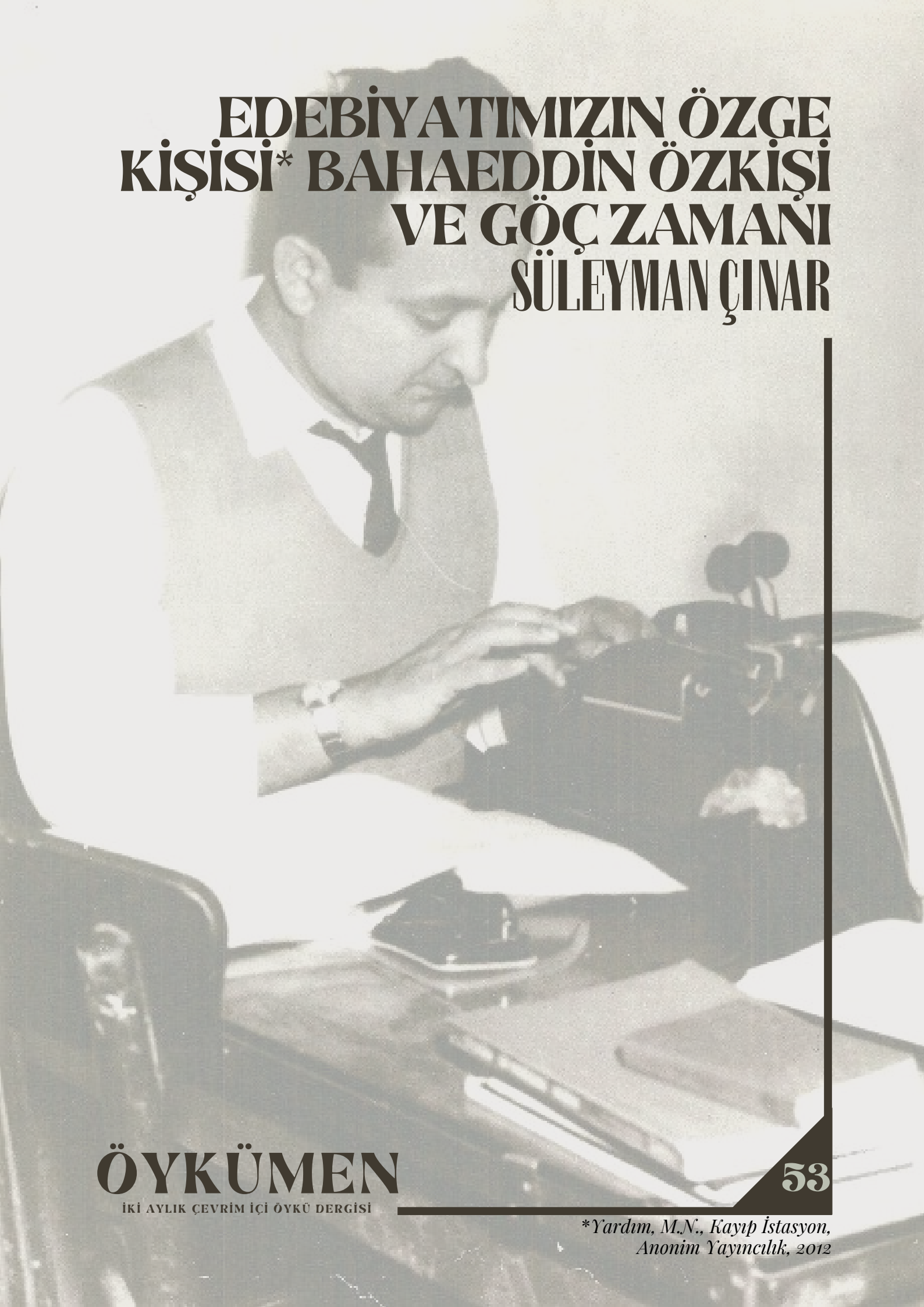
“Evlencen demi benle? Caymadın deel mi buvan öldü diye? He mi gız?”

İşte bu sorulardan sonra mezarlık kıyamet yerine dönüyor. Kadınlardan kimisi İrfan'ı oradan uzaklaştırmaya çalışırken kimisi de Gülsüm'ü sakinleştirmeye çalışıyor.

“Defol git len! Deyyusa bakın hele, ben deli miyim len senle evlencek! Defol git, defol git!”

Daha belli belirsiz bir sürü laf, küfür... Mevta unutuluyor o dakikadan sonra. Herkes İrfan'ın arkasından sövme derdine düşüyor. İrfan'sa topuklarını vura vura koşuyor. Sanki ebediyete doğru koşuyor. Arkasına hiç bakmadan.

(Gördes, Temmuz 2021)

EDEBİYATIMIZIN ÖZGE KİŞİSİ* BAHAEDDİN ÖZKİŞİ VE GÖÇ ZAMANI SÜLEYMAN ÇINAR

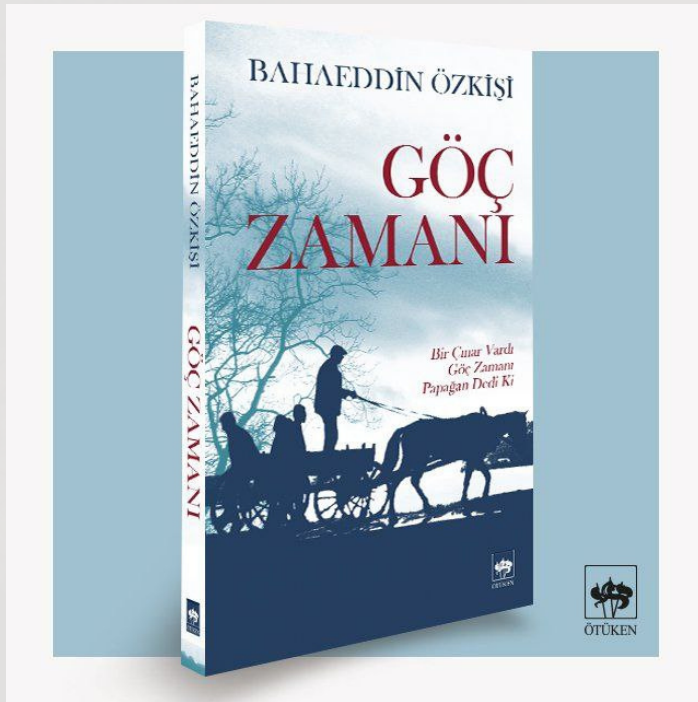
ÖYKÜMEN

İKİ AYLIK ÇEVİRİM İÇİ ÖYKÜ DERGİSİ

53

**Yardım, M.N., Kayıp İstasyon,
Anonim Yayıncılık, 2012*

Kendine özgü kişiliğiyle edebiyatımızda yer edinen ama hak ettiği ilgiyi görmediğini düşündüğüm bir güzide yazar, Bahaeddin Özkışi. Ben, kıymetli arkadaşım Emin Ünal vesilesiyle tanımıştım onu. Öyküleriyle de yine onun hediye ettiği, “Göç Zamani” eseriyle tanıştım. İlk okuduğumda niye bugüne kadar tanışmadım, diye hayıflanmıştım açıkçası. Geçmişin pişmanlığını gidermek adına onu daha yakından tanımak ve tanıtmak istedim.

Öğretmen, öykücü ve romancı; kıvrak bir kalem, idrak edilmesi zor konuları bile öykülerinde kolaylıkla izah edebilen bir dil ustası Bahaeddin Özkışi. İstanbul'un Fatih semtinde dünyaya geliyor. Çocukluğu Karagömrük'ün sokaklarında geçiyor. İlk tahsilini dönemin hakikat ehli, arif ve âlim zatlarının toplandığı evlerinde alıyor. Ev, okuldan önce okul gibi oluyor onun için. İlk ve orta öğrenimini

Karagömrük'te tamamladıktan sonra Sultanahmet Sanat Enstitüsü'ne giriyor. Sanatkâr ruhu tam da burada ifşa ediyor kendini. Okuldaki bir patlama neticesinde ölen ve yaralananlar farklı ve çok derin bir tesir bırakıyor gönlünde ve bu durum onu roman denemesine sevk ediyor. Romanla birlikte öyküler de dökülmeye başlıyor kaleminden.

Pek çok farklı işte çalıştıktan sonra aldığı kurs ve başarılı olduğu sınavların neticesinde kaynak öğretmeni olarak devam ediyor hayatına. 60'ların başında iki yıl eğitim almak üzere Almanya'ya gönderiliyor, dönüşünde Fatma Özden Hanım'la evleniyor. Fatma Hanım, yazarın yazarlık yolundaki sebat ve istikrarına olumlu tesirde bulunuyor. Daha ziyade o söylüyor, dikkatli bir okuyucu olan ve yapıcı tenkitleriyle ona cesaret veren Fatma Hanım da el yazısıyla eserlerini yazıyor.

Almanya günlerinin üzerinde derin bir tesir bıraktığını düşünüyorum. “Sokakta” romanındaki olayların ve “Göç Zamani” kitabında yer alan öykülerin bazılarında o zamanki izlenimlerinden, tasavvurundan, Batı'ya dair sentezinden izler buldum. Hatta kitabın son bölümünde “Almanya Notları” isimli bir öyküsü de var. Zannımca bir yandan Batı dünyasının iç yüzünü yakından görme fırsatı bulurken, diğer yandan fikri anlamda derinleşmiş olarak dönmüş oradan.

Biraz da yazı hayatından ve Göç Zamani

kitabından bahsedelim. Kalemi keskin, zihni gönlüyle irtibatlı çalışan, ince ve yüksek bir sanat hassasiyeti olan bir yazar, Özkişi. Her kitabı için nefsinin muhasebeye çektiği, “Büyük hesap gününde suçlu düşmeyeyim.” diyerek yazdığı ifade ediliyor. Ahmet Hamdi Tanpınar’ın teşvikleriyle yazmaya başlayan Özkişi, “Köse Kadı” ve “Sokakta” romanlarıyla tanınıyor. Ama o, öykücülüğüyle de ön plana çıkan biri. Kimileri “saklı hazine” diye bahsediyor ondan, kimileri de üslubunu Tarık Buğra’ya benzetiyor. Kimileri de, “cebinden beş Orhan Pamuk çıkarabilecek kapasitede” diyor. Hatta öykülerini Ahmet Hamdi Tanpınar’a gösterdiğinde, “Yazmaya devam et evladım, sen on tane Sait Faik edersin” sözleriyle Tanpınar’dan teşvik alıyor. “Sokakta” adlı romanı 100 temel eserden biri ve aynı zamanda 1975 Peyami Safa Roman Ödülüne layık görülen bir eser. Vefat ettiği gün okuruyla buluşan “Göç Zamanı” eseri de Türkiye Millî Kültür Vakfı’nın başarı ödülüne layık görülüyor.

Ömer Leksiz, Özkişi’nin “Göç Zamanı” öykülerine ilişkin olarak bir yazısında, “Kısa kısa, öyküde kurmaca tarzını, dilini, söylemini, bakış açısını, felsefi yaklaşımını kesinleştirmiş bir yazarın öyküleri.” şeklinde bir eleştiri yapıyor. “Bir Çınar Vardı” öyküleri acemilik döneminden izler taşıyor biraz. Yine Ömer Leksiz’in deyimiyle bu öyküleri,

“İlk kalem denemeleri olmaları nedeniyle bir tarzın öyküleri olmaktan çok, bir tarzın arandığı öyküler.” olarak duruyor karşımızda. “Göç Zamanı” ve “Papağan Dedi Ki” bölümündeki öyküleri ise daha olgun ve sağlam. Öykülerini birinci tekil şahıs dilinden yazmayı seviyor. Bunda dönemin getirdiği bireyin toplumdan yavaş yavaş kopmaya başlama sürecinin de tesiri var belki de. Diğer yandan durum merkezli, iç tahlilin yoğun olduğu, metafizik unsurların ve durumların hâkim olduğu bir öykü tarzı var. Kişilerin psikolojik durumlarını vermek yerine doğrudan ruhsal çözümlemeyi tercih ediyor. Kişilerin ruh dünyasını, gönül âlemlerini, zihni dilemmalarını bilinç akışı, iç monolog, geriye dönüş teknikleri gibi tekniklerle ortaya koyuyor. Bu durum yazarın birçok öyküsünü, metnin ana kahramanlarının kendi kendilerini değerlendirdiği bir çeşit anıya dönüştürüyor. Öyküden ziyade denemeye yaklaşan bir üslupla yazdığı öyküleri de var. Öyküleri çoğunluğunu durum öyküsü olarak kaleme alıyor.

Onu yalnızca yazar olarak tanıtırısam hata etmiş olurum. Özkişi, yazarlığın yanında sanatın değişik kollarına ilgi göstermiş çok yönlü bir sanatçı. İstanbul Teknik Üniversitesi’nde çalıştığı yıllarda Süheyl Ünver’den tezhip dersleri alıyor. Yağlı boya resim çalışmaları da var.

Diğer bir çalışması da maket evler. Eski İstanbul evlerinin üç boyutlu, dört cepheli tasarımını yapıyor, hem de evlerden kalan malzemeleri kullanarak. Öykülerinin bazılarında ve Sokakta adlı romanındaki ev tasvirleri bu yüzden çok teferruathlı diye düşünüyorum.

Özkişi, son zamanlarında emekliye ayrılarak kendini tamamen edebiyat ve sanata vermeyi düşünüyor ama ömrü vefa etmiyor. Bir ömrün en verimli çağları diyebileceğimiz demlerde, 47 yaşında, beyin kanaması geçiriyor ve hayata veda ediyor.

Kaynakça

- *Özkişi, B., Göç Zamanı, Ötüken Neşriyat, 2018*
- *Yardım, M. N., “Kayıp İstasyon”, Anonim Yayıncılık, 2012*
- *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, “Bahaeddin Özkişi”, Erişim Tarihi: 16.12.2021, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/bahaeddin-ozkisi>*
- *Türk Dili ve Edebiyatı, “Bahaeddin Özkişi”, Erişim Tarihi: 16.12.2021, <https://www.turkedebiyati.org/yazarlar/bahattin-ozkisi.html>*

SADIK YALSIZUÇANLAR İLE SÖYLEŞİ

AHMET YETİK

ÖYKÜMEN

İKİ AYLIK ÇEVİRİM İÇİ ÖYKÜ DERGİSİ

57

Hocam merhabalar. Klasik sorudan başlamak istiyorum. Sadık Yalsızuçanlar kendini nasıl tanıtır?

Bin dokuz yüz altmış iki yılında Malatya'da doğdum. Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde okudum. Yayıncılık, öğretmenlik yaptım, TRT'de çalıştım, emekli oldum. Öykü, roman, masal, deneme, araştırma-inceleme, söyleşi türlerinde yazılar yazdım, kitaplar yayımladım. Sinema ve televizyona ilişkin çeşitli kitaplar kaleme aldım. Belgesel filmler çektim. Kitaplarım, çeşitli dünya dillerinde yayımlandı. Evliyim, beş evladımız var. Ankara'da yaşıyorum.

Yaşayan yazarlarımız arasında belki de en üretken kalem size ait. Seksenin üzerinde çalışmaya imza attınız. Sadık Yalsızuçanlar bu çalışkanlığı neye borçlu? Eserlerinizin çıkış noktası hakkında genel bir açıklama yapmak mümkün mü?

Evet çok sayıda kitap yayımladım. Öykü ve romanların sayısı elliyi geçti. Diğer kitaplarla birlikte sanırım yüzü aşıyor. Yıllardır okuyup yazmağa gayret ediyorum. Her gün düzenli değilse de yazıyorum. Aslında hemen her gün az ya da çok yazdığınızda külliyat genişliyor. Yazmayı çok seviyorum, okumayı çok seviyorum. Gözlemeyi, anlamaya çalışmayı, hissetmeyi, olaylar kurgulamayı çok seviyorum.

Roman ve öykü türünde eserleriniz var. Diğer türlere olan hakimiyetinizi de düşünecek olursak öyküyü diğer türlerden nasıl ayırırız?

Evet, öykü her zaman en çok yazdığım, sevdiğim ve önemsedğim tür oldu. Bindokuzyüzseksen yılının ilk karı Ankara'ya yağıyordu, sanırım aralık ayıydı, ilk öykümü o zaman yazmıştım. O günden bu yana, zaman zaman başka türlere yönelsem de hep öyküde ısrar ettim. Öykü yazmayı çok seviyorum. Öykü, diğer türlere oranla daha kısa, daha dar kapsamlı, zaman, mekan ve kişiler bakımından daha az oylumlu.

Kitaplarınızda tasavvufi öğelere fazlasıyla yer veriyorsunuz. Tasavvuf ile edebiyat ilişkisini nasıl açıklarsınız?

Bizim edebiyat tarihimizin köklerinden itibaren, bugüne kadar tasavvuf irfanı etkileyici, besleyici olmuştur. Klasik edebiyatımız, halk edebiyatımız, doğrudan Tekke-Tasavvuf edebiyatımızın zemininde irfan var. Modern zamanlarda da bilinçli ya da bilinçsiz bir biçimde tasavvuf irfanı, edebiyatçılarımızı etkilemiştir.

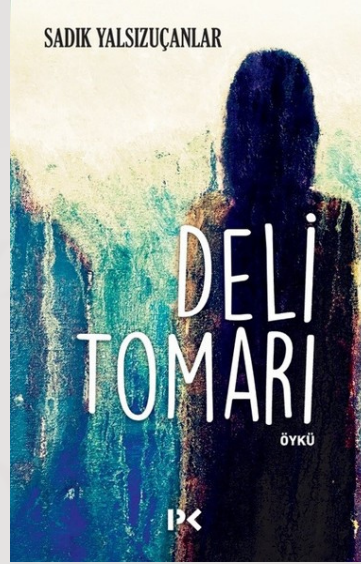
Bir yılı aşkın süredir Edebiyat Ortamı Dergisinin Genel Yayın Yönetmeni koltuğunda siz varsınız. Edebiyat Ortamının öykü yillığı çalışmalarında da katkınız oluyor. Siz de bir dergicisiniz. Birçok öykü dergisi var sayabileceğimiz. Bir seçim yapmanızı istesek mevcut veya daha önceden çıkmış öykü dergileri arasından en başarılı bulduğunuz iş hangisiydi? Seçilmiş Öyküler'di sanırım.

Siz gibi kendini edebiyat dünyasına kabul ettirmiş isimler dışında genç edebiyatçılardan takip ettiğiniz isimler var mı? Varsa kimlerdir?

Hemen bütün genç yazarları okumaya çalışıyorum. Ayrım yapmaksızın, yeni yayımlanan, genç yazarların kitaplarını merak ediyor, ediniyor ve okumaya gayret ediyorum.

Bir öyküyü eleştirirken neye dikkat edilmeli? Ya da Sadık Yalsızuçanlar'ın öyküden beklentisi nedir?

Diline, kurgusuna, karakterlerin oluşturulma biçimine bakmak gerekir. En az bunun kadar önemlisi, dilin ardındaki gönüle bakmaktır.

Deli Tomarı ve Allah'ın Adamları adlı iki öykü kitabınız var. İçerisindeki öykülerde deli diye tabir ettiğimiz ama aslında abdal, derviş, veli, hikmet ve irfan ehli olan insanların hayatlarına değinen öyküler mevcut. Sosyolojik bakış açısı şöyle dursun, edebiyatımızın bu insanlara bakış açısı nedir?

Doğrusu, yazarlarımız deli, meczup, meclup vb. kelimelerle adlandırılan bu özel insanları çok fazla merak etmiyor. Birkaç kitap dışında doğrudan delileri konu edinen romanlara, öykü kitaplarına rastlamak zor. Oysa, bu deli ya da sırlı olsun, bu kişiliklerin edebiyatımıza bir şekilde aktarılması gerek. Bu, hem düşünme hayatımızı hem de edebiyat dağarımızı zenginleştirecektir.

Hocam bu kısa söyleşi için zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

Ben teşekkür ederim.

ÜÇ BAKIŞTA BİR KİTAP

KALIPLAŞMIŞ, UYUŞMUŞ, ÇÜRÜMÜŞ ALGİMİZİ BALTALAYAN BİR KİTAP

*SÜLEYMAN ÇINAR

Kimi sanatı dava olarak görür, kimi de bir düşünce perspektifi kazandırmak olarak. Sanat anlayışını hayatı güzelleştirmek diye tanımlayan yazar da vardır, eğlence vasıtası olarak tanımlayan da. Pek çok kitabını severek okuduğum, üslubunu beğendiğim ama bazı yerlerde akıcı üslubunu mesaja kurban verdiğini düşündüğüm Ömer Faruk Dönmez'in öyküdeki sanat anlayışı da bana göre, okuyucusuna hayatın sebebi ve anlamı üzerine bir düşünce perspektifi kazandırmak. Diğer bir ifadeyle söylersek, kalıplaşmış, uyuşmuş, çürümüş algımızı baltalayarak bizleri sarsmak ve kendimize getirmek.

“Bir Kitap Bir Balta” kitabının satır aralarında kayboldukça Dönmez'in sanat anlayışına, eserinin adına ve varoluş amacına dolaylı olarak rastlıyoruz aslında. Hatta yazar, “Bay Cezmi C.” öyküsünde, yazara benzettiğim karakterin ağzından anlatıyor bunları. Kitabın ismine atıf yaparcasına, “...bazı kibar baylar, narin bahçelerine usul adap bilmeden baltayla giriveren bu davetsiz misafiri pek sevimli bulmayacaklar şüphesiz.” diyor öykünün bir yerinde. Sanat anlayışına dair düşüncelerine de dolaylı yoldan yine o satırlarda rastlıyoruz, “*Fakat ben yine de hikâyeler yazacağım. Yapmak istediğim, düşüncelerimi aktarmak*

sadece... Ama soğuk vaazlardan, çatık kaşlı makalelerden hoşlanmıyor artık insanlar. Hikâyeyi daha sıcak buluyorlar yani...”

Kitabı daha önceden okumuştum lakin dergi tahlili için yeniden elime aldım. Bu okuyuşumda daha derin, farklı, geniş bir perspektifle yaklaştım kitaba. Kitabın yeni baskısını elime aldığımda iki şey dikkatimi çekti, kapak tasarımı ve baskı sayısı. Eser, 2009 yılında yapmış ilk baskısını. O günden bugüne 13 baskı yapmış, bu da eserin okuyucu nezdinde teveccüh gördüğünün bir göstergesi (S. Çınar'ın yazısını baltalayan ben Y. Güleç: “Kitabın bu kadar baskı yapmasında Portakal Sulu Ördekçiğimin ayak izlerini görüyorum). Diğer yandan bir kapak karşılaştırması yaparsam, önceki tasarımı tek geçerim. Yeni tasarım pek tatmin etmedi, en azından beni (yine o baltalayan ses: bende ilk olan kapağı daha güzel buldum). Kapağın bende uyandırdığı düşüncelere de değinmeden geçmeyeyim. Kitabı daha önce okuyan biri olarak, kitabın muhtevasından hatırımda kalanlarla kapak hakkında şu yorumu yaptım ilkin: Kapak tasarımındaki sayfalar; hayatın farklı katmanlarını, farklı cihazlarını, yaşamın nedenine ve anlamına ilişkin düşüncelerimizi ve algılarımızı yansıtıyor bana kalırsa. Ortada duran balta ise, tüm bu algılarımızı parçalamak için orada duruyor. Kapaktaki belli belirsiz dalgalı çizgiler

ise hayattaki gelgitlerimizi, dalgalanmalarımızı anlatıyor.

Kitap birbirinden bağımsız üç bölüm, 15 öyküden oluşuyor. İlk bölümdeki öyküler uzun ve diğer bölümlere nazaran daha akıcı, üslup yönünden daha başarılı. İkinci bölümdeki öykülerinse birkaç sayfalık, öykülerde yer alan cümlelerin yer yer redif ve kafiyelerle bir dizeye büründüğünü görüyoruz. Bu bölüm şekli olarak şiirsel öykülerin bulunduğu, diğer bölümdeki gibi mesajların had safhada yer aldığı, aforizmaların yoğun olduğu bir bölüm. Üçüncü bölüm ise karışık nitelikte, her iki bölümden de özellikler taşıyor.

Yazar, öykülerinde anlatmak istediği düşünceye bağlı olarak karakter seçimi yapıyor. Mesela “Sinek” öyküsünde karakter olarak -bana göre en uygun karakteri- bir sineği seçiyor. Zira burada modern hayatın anlamsız temeller üzerine kurulduğunu anlatmak istiyor okuyucuya. Bunu insana hemcinsi olan bir varlık üzerinden anlatsa hem okuyucu sıkılabilir hem de öykünün vaaza kayma riski fazla. İnsanın yaşadığı hayatın anlamsızlığını, okuyucuyu ters köşe yaparak, insanın necis olarak gördüğü hatta bazı insanların “sinek de ne işe yarıyor ki” diyerek tahfif ettikleri bir varlık üzerinden anlatıyor. Yani aslında insanın hayatını, insanın küçümsediği, hakir gördüğü bir varlık üzerinden anlatarak vereceği mesajlara güç katmış oluyor. Ayrıca insanların

kendilerine ve çevrelerine fayda vermeyen, hayat amacını unutmuş hallerine ince bir tenkit getirebilmek için -yine sinek karakterinden yola çıkarak- “sinek avlamak” deyimine atıf yapıyor. Diğer yandan sinek karakterini seçmesi, sineğin insanın günlük hayatı ile yakınlığı açısından da önemli. Bir başka öyküsünde de ölümü bir memur gibi göstererek yapıyor bunu.

Dönmez genelde öykülerini birinci şahıs anlatıcıyla yani ben dilinde yazıyor. Öykülerinde gerek bir sineğin hayatına giriyor, onu tüm tafsilatıyla canlandırıyor gerekse de ölümü bir memur yapıyor onu yansıtıyor. Okuyucu bir eksik bulamıyor bu yüzden, karakterlerin insan hayatıyla benzerliklerini sağlam köprülerle kuruyor. Öykülerinde genelde karakterle birlikte ilerliyor, hatırlıyor ve onun bilinç akışı içerisinde sorduğu sorularla öykünün çeperini genişletiyor. Kanaatimce karakterin başından geçen yahut geçebilecek hadiseleri kendi anlatıyormuşçasına bir üslupla yazılan öyküler, okuyucuyu daha çok cezbediyor günümüzde. Zira karakterle daha kolay özdeşleşebiliyoruz.

Dönmez’in üslubu, üstadı olarak gördüğü Oğuz Atay’la özdeşleşmiş gibi. Onun gibi bilinç akışı tekniğini çok kullanıyor öykülerinde. Tekrarlarla belli bir ritim ve güçlü bir öykü bağlamı oluşturuyor. Yer yer okuyucunun tahmin ettiği düzlemin tersinde bir kurgu geliştirerek şaşırtıyor. Müzikle

olayların hızlı bir şekilde aktığı sinematografik teknikte olduğu gibi olayları hızlandırıyor bazen, okuyucuyu hızlanmış bir akışın içerisinde bırakıyor. Öyküsünü iç monolog, iç diyalog teknikleri üzerine kurduğunu iddia etsek yanılmayız. Merakı, bazı öykülerinde güzel bir akıcılık unsuru olarak kullanılmış ama bazılarında meraka dair bir unsur yok. Metinlerindeki diyaloglar sahici, canlı, akıcı ve cezbedici. Tasvirler, benzetmeler yerinde ve sade.

Dönmez'in öykülerinin en önemli süreklilik ve üslup kurma unsuru nedir diye sorulsa hiç düşünmeden ironi derim. Gerçek ile algılanan, ifade edilen ile kast edilen, söylenen ile amaçlanan arasındaki fark; söylenenin tam tersinin kastedildiği ifadeler, olarak tanımlanır ironi. İroni, dilin en etkili silahlarından biridir. Bu etkili silahı Dönmez, çok rahat, etkili ve verimli bir biçimde kullanıyor öykülerinde.

İroni dışında kullandığı sürekliliği sağlayıcı unsurlar da var elbette. Sorular, olayda, mekânda, karakterde, düşüncede dikkati farklı yöne kaydırma, bilinmesi gereken bir şeyin bilinmemesinden dolayı yani hafıza kaybı gibi durumlarla veya ölümle oluşturulan gerilimler, çağrışım, metafor ve mecazi söylemler, yer yer samimi öykü atmosferi ve merak... Hepsi mevcut öykülerinde.

Bana göre Dönmez'in mesaj kaygısıyla öykü yazması, ekseriyetle mesajların alt

metine kaydırılma ihtiyacı hissedilmeden üst metinde apaçık süzülüyor olması, ince, sıkı, yoğun ama yer yer sert eleştiri ve ironik mesajlarının, cümlelerinin, sosyolojik tahlillerinin bulunması, Mustafa Kutlu gibi araya çok hızlı girip okuyucuyla konuşması, onu yönlendirmesi, okuyucuya sorular sorması ve bu soruları kendi cevaplaması, ona doğrudan bilgiler vermesi öykülerini, üslubunu, kurgusunu, akıcılığını, metinlerinin cezbediciliğini kaybettiren, düşüren, eksiltten, aksatan, yaralayan durumlar. Bunlara ek olarak, çok kullanılan son görev kurgusunu kullanması, rüya tekniğiyle öykü yazması, yeni uyanan birinin farklı bir varlığa dönüşmesine ya da hafızasını yitirmesine dayalı bir kurgu oluşturması, klişe sözler ve finaller kullanması öyküsünün kalitesine gölge düşürüyor. Bunlardan yola çıkarak da öykülerini, verdiği mesajları, üslubunu sevmeme rağmen öyküyü mesaja kurban verdiğini net bir şekilde ifade edebilirim.

İnsanın kendisine ve çevresindekilere karşı vahşetini, davranışlarında yaşadığı anlamsız çelişkiyi ve içinde yatan zulüm içgüdüsünü, anlamsız ve bilinçsiz koşuşturmalarını anlatan; insanı anlamlı bir hayat arayışına sevk etme düşüncesine ve onu niçin yorulduğu üzerine düşündürmeye dayalı öyküler yazıyor. Öykülerinde insana, hayatın gerisine çekilip bir gözlemci gibi hem

hem kendi hayatını hem de başkalarınınkini izlemesini tavsiye ediyor. İnsan olmayan ama bilinçli, akıllı, idrak sahibi bir varlığın modern insanın hayatının anlamsızlığından dolayı onunla vakit geçirmeyeceğini, bunu anlamsız bulacağını ifade ediyor.

Dönmez, farklı düşünceleri çift taraflı, çift bakış açısıyla ele alabiliyor. Farklı fikirli okurlara açık kapı bırakarak onları kendine çekiyor yani onların zihinlerinde oluşabilecek soruları ele alarak sorgulama yaptırıyor, ardından bunları çürüte çürüte sonuca varıyor. Önce tekrarlarla ve okuyucunun fikirleri düzleminde giderek anlatacaklarına zemin oluşturuyor. Devamında yine okuyucuya hak verecek söylemlerle onun dilinden konuşuyor lakin en nihayetinde su akar yolunu bulur dedikleri gibi, kendi düşüncesine gidiyor. Bu tür sorgulamalarda da hiç acele etmeden, bunları okuyucuya fark ettirmeden, sanki okuyucuyu sütlüman bir denizde dolaştırır gibi sonuca götürüyor.

ÇILGINLIĞI BALTALAYAN KİTAP

*YAKUPHAN GÜLEÇ

Ömer Faruk Dönmez'in Bir Kitap Bir Balta adlı öykü kitabı Hamza romanından da alışık olduğumuz anlatım ve olay örgüleriyle ilk satırlardan itibaren içine çekmektedir. Yazar anlatımlarında metafor ve mecazi söylemlere sıkça yer vermiş, ironi, alay ve hicve başvurmuştur. Böylesi bir tercihte bulunmasında açık ve anlaşılır olmak istemesini gösterebiliriz.

İlk öyküsü Sinek'te, insanlığa başta inansa da, yaşadıklarından sonra insanlığın gerçekten çıldırdığını kanıtlarıyla anlatan ölmek üzere olan bir Sinek'le karşılaşırız. Ölmek üzere olan kahramanımız, insanların dalga geçilecek kadar çıldırmış olduğunu söylemektedir. İnsanlığın amaçsızlığı mizah yoluyla eleştirilmektedir.

Son Görev'de insanların canını alan "ölüm" kişileştirilmiş ve dünya hayatına dalan bir adamın canını almak üzere yaptığı hazırlıklar anlatılmıştır. Öleceğini unutarak yaşamak yine mizahi anlatımla eleştirilmiştir. Unutmayı dahi unutan insanlara seslenen yazarımız ölümü konuşturmuştur.

Dönmez, basit bir anlatımla kurgusunu inşa ederken okuruyla konuşuyor, sorular soruyor ve yine bu soruların cevabını kendisi veriyor. Cezmi C. öyküsü bu sorularla doludur. Poetikasında da belirttiği gibi her şeyi açık kılmak, açıklamak isteyen yazarımız okura şans tanımıyor ve öykülerine denemeye kaçan paragraflar sığdırıyor. Böylece bazı öykülerinin okuru sıkacak noktaya gelmesine sebep oluyor. Sıkça aforizma kullanması da yine öyküleri yaralayan durumlardan.

Öykülerini mesaj verme kaygısıyla yazan Ömer Faruk Dönmez, toplumdan bireye doğru bakış getiren bir dünya kurguluyor.

Anlatımının Oğuz Atay ile Murat Mentesh'e benzediğini söyleyebilirim. Bununla birlikte kıvrak bir dile sahip

olmasıyla da çağdaş yazarlarımız arasında dili en iyi kullananlardan olduğunu düşünüyorum. Fakat yine de atasözlerini arka arkaya dizdiği Ankara'nın Taşına Bak öyküsünde aşırıya kaçtığını da söylemeden edemeyeceğim.

Onun işlediği konuların dünya hayatına dalan insanların hakikati unutulması üzerinde toplandığını söyleyebiliriz. Modern toplumun yaşadığı zorluklar, buhranlar ve kırılmalara eğilerek ironik bir dille eleştirmektedir. Yazarın en çok eleştirdiği kesim Siyasal İslamcılardır. İktidara geldikten sonra her şeyi meşru görmeye başlayan bazı Müslümanları sert bir şekilde eleştirmekte, ahmak ve aptal olduklarını vurgulamaktadır.

Kahramanlarını yalnız ve özünü koruyan kimselerden seçen yazarımız onların ağzından olayları aktarmaktadır. Malına mal katan ve öte âlemi düşünmez hale gelen tiplere karşın kahramanlarımız hak ve hakikat yolundan ayrılmazlar, toplumun aykırı tiplerine dönüşürler. Bakan, arayan ve soran kahramanlarımız okura gerçeği göstermek için çırpınmaktadır. Kahramanların bir diğer özelliği “çocuk saflığını” kaybetmemiş olmalarıdır.

Dönmez, hak ve doğru bildiğini söyleyen karakterlerle dolu bir evren kurmuştur. Bu evrenin sıcaklık ve samimiyeti dikkat çekmektedir.

ÇÜRÜMÜŞLÜĞE BİR BALTA!

*AHMET YETİK

Ömer Faruk Dönmez, öykücülüğünü felsefesini anlatmak için kullanan bir isim. En meşhur kitabı olan Hamza'da olduğu gibi bir kitap bir balta romanında da okuru tabiricaizse taşla tutuyor. Bu taşlar bildiğimiz taşlardan değil; boğazımızda yumru olan taşlardan. Zihnimizde gezinerek başımızı ağrıtan taşlardan. Ömer Faruk Dönmez ironik anlatımıyla ve akıp giden üslubuyla sadece öykü yazmıyor, okuyucusuna salt kurguyu değil hakikat bildiklerini de aşıyor. Bu açıdan bakıldığı zaman öykülerin zaman zaman vaaz boyutuna eriştiğini söylemek mümkün. Lakin burada yazarımızın bir kurnazlığı daha var. Karakter seçimlerinin olağan dışılığı. İlk üç -ki bunlar kitabın ana öyküleri bana kalırsa- öyküye panaroma demek mümkün. İlk öyküsünde bir sineğin gözünden, ikincisinde ölümün gözünden ve üçüncü öyküde hafızasını yitirmiş bir felsefe hocasının gözünden bakıyor boş vermişliklerimize, yanılsalarımıza... Lakin burada yazarın kolaycılığa kaçtığı bir durum var ki belki de öğretilerini daha güçlü kılmasını engelliyor bu durum. Üç öyküde de karakter sıradan insanın hayatını durmadan eleştiriyor. Fakat karşısındakine söz hakkı tanımıyor. Tanısa dahi karşısındaki anlatıcıya göre oldukça zayıf donanımlı oluyor. Elbette yazar neden şöyle değil de böyle yaptı

demek bize düşmez. Lakin anlatıcının karşısına güçlü bir muhalif konulsaydı o zaman yazarın söyledikleri bir bin kat değerelebilirdi.

Okura anlatıcı aracılığıyla vermek istediklerine gelebilecek olası tepkileri karakterlere söyleterek bir tartışma ortamı yaratmak, okura zaman zaman anlatıcının yenilebileceği algısı yansıtılıp anlatıcının fikirlerini dayandırdığı sağlam temeller sayesinde rakibini nakavt etmesi daha güzel olmaz mıydı?

Yazarımız ikinci bölümde didaktik anlatımın dozunu düşürerek sembolizmin yoğun olduğu bir anlatımı tercih ediyor.

*Bir Cınar Yardı
Göç Zamanı
Papagan Dedi Ki*

ÖYKÜMEN KÜTÜPHANE

ÖYKÜMEN

İKİ AYLIK ÇEVİRİM İÇİ ÖYKÜ DERGİSİ

67

Türkçe Hikâye Evreni: Türk Dünyasından Seçmeler/Aktarmalar, Bengü Yayınları, 2021 (Tanıtım Bülteninden):

Türk dünyası başlangıcından beri her hikâyesinin her anında kendi sonsuzluğunu yaşayan bir evrendir. 1990'lı yılların başından itibaren bir söz, sosyal hayatın her görünüşünde gittikçe daha çok kullanılmaya başlandı. Neydi bu Söz? "TÜRK DÜNYASI!" Biz Anadolu Türkleri için Türk dünyası neydi? Kimilerinden yüzlerce yıl, kimilerinden de neredeyse bin yıldır uzak kaldığımız Türkçenin değişik lehçelerini konuşan ve tarihten gelen aynı kültürel değerleri paylaştığımız soydaşlarımızın yaşamlarını sürdürdüğü coğrafyalar... İşte bu eserde o coğrafyalarda yaşayan Türk boylarının edebiyatlarından, ikisi Anadolu Türk Edebiyatından olmak üzere Altay, Azerbaycan (Kuzey ve Güney), Başkurt, Çuvaş, Gagavuz, Hakas, Halaç, Karaçay-Malkar, Karakalpak, Kaşgay, Kazak, Kırgız, Kırım, Kumuk, Nogay, Özbek (Özbekistan ve Afganistan Özbek), Saha (Yakut), Tatar, Tuva, Türkmen (Türkmenistan, Türkmensahra ve Afganistan Türkmen) Uygur (Doğu Türkistan ve Kazakistan Uygur) edebiyatlarından 34 hikâyeye yer verilmiştir. Bambaşka bir dünyaya yolculuk yapma isteğiyle bu hikâyeleri okurken önce gönlünüzün, sonra belleğinizin derinliklerinde var olanlarla karşılaşacaksınız.

Türkçe Hikâye Evreni: Türk Dünyasından Seçmeler/Özgün Metinler, Bengü Yayınları, 2021 (Tanıtım Bülteninden):

Bu kitapta, alfabetik sıraya göre Altay, Azerbaycan, Başkurt, Gagavuz, Hakas, Halaç, Karaçay-Malkar, Karakalpak, Kaşgay, Kazak, Kırgız, Kırım, Kumuk, Nogay, Özbek, Saha (Yakut), Tatar, Tuva, Türkiye, Türkmen, Uygur olmak üzere Türk dünyasından 34 edebî hikâyenin özgün metinleri yer almaktadır. Bu hikâyelerden 8'i Arap, 6'sı Latin, 20'si Kiril alfabeleriyle yazılmıştır. Bu eser, Türkçe Hikâye Evreni isimli kitabın eki niteliğindedir. Özellikle Türkoloji bölümlerinin (Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları, Türk Dili ve Edebiyatı vb.) farklı lehçelerdeki metin ihtiyacını karşılamak amacıyla ve yine aktarması yapılan metinlerin özgün biçimlerini görmek isteyen meraklıları için hazırlanmıştır.

ÖYKÜ DÜNYASINDAKİ YARIŞMALAR VE ÖDÜLLER

ÖYKÜMEN

İKİ AYLIK ÇEVİRİM İÇİ ÖYKÜ DERGİSİ

69

- **Haldun Taner Öykü Ödülü'nü Kazanan Belli Oldu**

Haldun Taner adına Milliyet Gazetesi'nin düzenlediği Haldun Taner Öykü Ödülü'nün yeni sahibi belli oldu. Bu yıl ödül "Sabitâlem Mahallesi" adlı kitabıyla Eyüp Aygün Tayşir'e verildi.

- **Dil Derneği Ömer Asım Aksoy Ödülü 2022 Yılında Öykü Dalında Verilecek**

Aksoy Ailesiyle Dil Derneği'nin düzenlediği "Dil Derneği Ömer Asım Aksoy Ödülü" 2022'de bir "öykü" kitabına verilecek.

- **Çukurova Öykü Ödülü Sahiplerini Buldu**

Yeni Adana Gazetesi, Çukurova Belediyesi iş birliğiyle ilki düzenlenen "2021 Çukurova Öykü Ödülü'nün sahipleri belli oldu. Birinciliği "Baştan" adlı öyküsüyle Zeynep Paftalı'ya, ikinciliği "Uzayan İş Saatleri" adlı öyküsüyle Özgür Çırak'a, üçüncülüğü "Sinekler" adlı öyküsüyle Mehmet Oğuz Aslan'a verdi.

- **Zehirli Kalem Polisiye Hikâye Yarışması Sonuçlandı**

Dedektif Dergi'nin düzenlediği Zehirli Kalem Polisiye Öykü Yarışması'nın sonuçları açıklandı. Zehirli Kalem Polisiye Öykü Ödülü'ne Ramazan Atlen'in "Ölümün Kıyısında" adlı öyküsünü layık buldu. İkinciliği ise "Gassal" adlı öyküsüyle Neval Özkan aldı. Kasvet Ulu'nun "Zifir" adlı öyküsü de üçüncülüğe değer bulundu.

- **Necip Fazıl Ödülleri Açıklandı**

"Necip Fazıl İlk Eserler Ödülleri" yazar Safiye Gölbaş ile Kadir Daniş'e takdim edildi. "Necip Fazıl Hikâye ve Roman Ödülü" ise Mukadder Gemici'ye takdim edildi.

- **Sanat Durağı Öykü Yarışması**

Son Başvuru Tarihi: 28 Ocak 2022

Yarışmanın Konusu: Serbest

Yarışmadaki Kısıtlar: Yarışmaya Türkiye veya yurtdışında yaşayan, Türkçe eser veren ve 18 yaşından gün almış herkes katılabilir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sanat Dairesi Başkanlığı ve İZELMAN A.Ş. tarafından kentin kültür ve sanat hayatında sürdürülebilir üretimin sağlanmasına yönelik tasarlanan Sanat Durağı Projesi kısa öykü yarışması düzenlemektedir.

- **Yunus Emre'nin Diliyle Yazmak Öykü Yarışması**

Yarışmanın Son Başvuru Tarihi: 14 Ocak 2022

Yarışmanın Konusu: Sevgi, hoşgörü, adalet, dürüstlük, iyilik, yardımseverlik, alçakgönüllülük.

Yarışmadaki Kısıtlar: Öykü dalında yarışmaya Çanakkale ilindeki resmî/özel/örgün tüm ortaöğretim kurumlarındaki öğrenciler ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi öğrencileri katılabilecektir.

• ODTÜ Mezunları Derneği Öykü Yarışması

Yarışmanın Son Başvuru Tarihi: 16 Şubat 2022

Yarışmanın Konusu: Umut canlansın, kadın güçlensin.

Yarışmadaki Kısıtlar: ODTÜ Mezunları Derneği üyeleri, ODTÜ Mezunları, ODTÜ öğrencileri, ODTÜ öğretim elemanları ve tüm ODTÜ çalışanlarının katılımına açıktır

ODTÜ Mezunları Derneği, 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü kapsamında Umut Canlansın, Kadın Güçlensin temasıyla bir öykü yarışması düzenlemektedir.

• 15. Suna Kırac Liseler Arası Öykü Yarışması

Yarışmanın Son Başvuru Tarihi: 12 Şubat 2022

Yarışmadaki Kısıtlar: İstanbul genelindeki devlet liselerini ve özel liseleri kapsamaktadır.

Yarışmanın Konusu: Oyun

Koç Okulu tarafından düzenlenen 15. Suna Kırac Liseler Arası Öykü Yarışması meraklılarını yarışmaya çağırıyor.

• Sincan Belediyesi Millet Kiraathaneleri 2. Öykü Yarışması

Yarışmanın Son Başvuru Tarihi: 25 Şubat 2022

Yarışmanın Konusu: Serbest

Yarışmadaki Kısıtlar: Sincan ilçesi sınırları içinde ikamet eden, okuyan veya çalışan; ortaokul 6. sınıftan itibaren bütün öğrenciler ve yetişkinler katılabilir.

• 33. Ömer Seyfettin Hikâye Yarışması

Yarışmanın Son Başvuru Tarihi: 14 Ocak 2022

Yarışmanın konusu: Serbest

Yarışmadaki kısıtlar: Resmi/özel tüm lise kurumlarındaki öğrenciler ve yetişkinler.

Gönen Belediyesi 33. Ömer Seyfettin Hikâye Yarışması başvurularını duyurdu.

• Sevgi Durağı Nallıhan Kısa Öykü Yarışması

Yarışmanın Son Başvuru Tarihi: 7 Şubat 2022

Yarışmanın Konusu: Tapduk'un Tapusunda, Yunus'un Kapusunda, Sevgi Durağı Nallıhan

Yarışmadaki Kısıtlar: Türkiye genelinde özel ve resmi ortaokulların 5, 6, 7 ve 8.sınıf öğrencileri.

Nallıhan İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Tapduk'un Tapusunda, Yunus'un Kapusunda Kısa Öykü Yarışması düzenliyor.

• Luna Yayınları 3. Öykü ve Küçürek Öykü Yarışması

Yarışmanın Son Başvuru Tarihi: 28 Ocak 2022

Yarışmanın Konusu: Serbest

Yarışmadaki Kısıtlar: İsteyen herkes katılabilir.

Luna Yayınları 5. yılını, 3. Öykü ve Küçürek Öykü Yarışması ile kutluyor.

• **Dr. Kamil Furtun Öykü Yarışması**

Yarışmanın Son Başvuru Tarihi: 14 Şubat 2022

Yarışmanın konusu: Serbest

Yarışmadaki kısıtlar: İsteyen herkes katılabilir

Samsun Tabip Odası 2022 Dr. Kamil Furtun Öykü Yarışması düzenliyor.

• **Dorlion Öykü Yarışması**

Yarışmanın Son Başvuru Tarihi: 15 Ocak 2022

Yarışmanın Konusu: Serbest

Yarışmadaki Kısıtlar: İsteyen herkes katılabilir.

Dorlion Yayınları katkıları ile Eskişehir Sanat Derneği edebiyatımıza yeni yazarlar ve eserler kazandırmayı hedefleyerek öykü yazarlar arasında öykü yarışması düzenlemiştir.

• **İnteraktif Hikâye Yarışması**

Yarışmanın Son Başvuru Tarihi: 31 Ocak 2022

Yarışmanın konusu: Serbest

Yarışmadaki Kısıtlar: Yarışmaya Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan herkes katılabilir.

Türkiye'nin ilk İnteraktif Hikaye Yarışması uStory tarafından düzenleniyor.

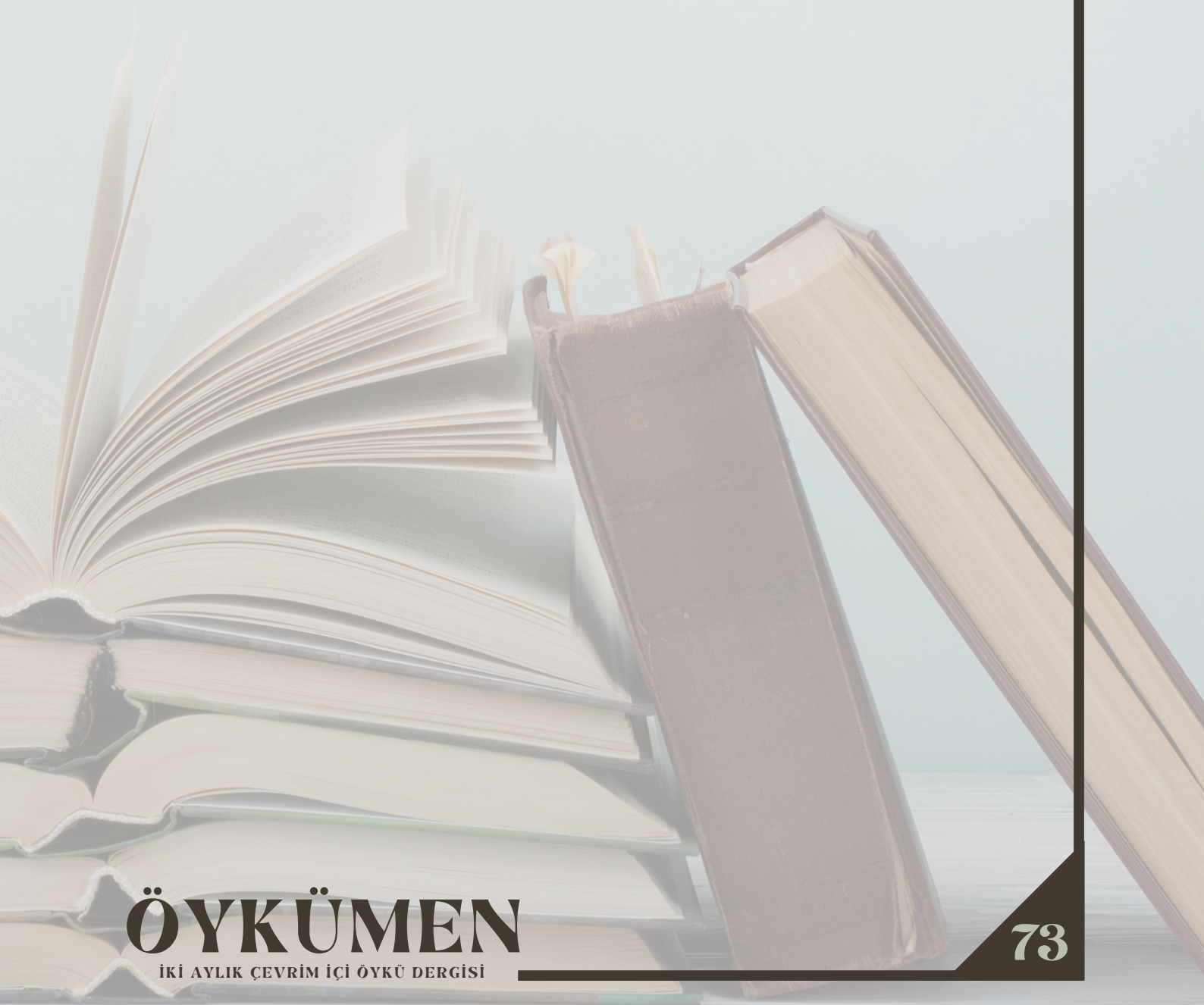
• **Sarıyer Belediyesi Fakir Baykurt Öykü Yarışması**

Yarışmanın Son Başvuru Tarihi: 14 Ocak 2022

Yarışmanın konusu: Serbest

Yarışmadaki kısıtlar: Yarışma ortaokul, lise, yetişkin 1 ve yetişkin 2 olmak üzere dört kategoride düzenleniyor.

ÖYKÜMEN SÖZLÜK

ÖYKÜMEN
İKİ AYLIK ÇEVİRİM İÇİ ÖYKÜ DERGİSİ

73

Karnaval öykü:

Gündelik hayatın karmaşasından seçtiği çok sesli sahneler, hayatı izah etmede önemli bir simge olarak ortaya çıkar. Öyküde adeta herkese söz verir, iç konuşmalar, bağırımlar, koşturmacalar içinde çok sesli bir hayat fotoğraflarıyla aslında herkesin nasıl birbirine uzak olduğunu, aynı yönlerde gidenlerin bile bereye gittiğinin farkında olmadığı örnekler. Sokak görüntüleri, yolculuk izlenimleri, tartışmalarla bu çok sesli sahne inşa edilir. Bu herkese uzatılan mikrofonda gündelik hayatın kapısı belgelenir

* (Necip Tosun, *Öykümüzün Sınır Taşları*, Dedalus, s. 521)

Bilinç Akışı:

Romancılar Dorothy Richardson ve James Joyce tarafından geliştirilen kurgusal biçime veya sese verilen isim. Bu teknikte okur, bakış açısı kişinin anlık deneyimlerine, tepkilerine, düşüncelerine dahil olur. Bir romanın tamamında kullanıldığında oldukça kısıtlayıcı olsa da, uzun eserlerde bilinç akışı tekniğini kullanan bölümler epey yaygın ve etkilidir. Bu teknik kısa parçalara ve geniş zaman anlatısına daha uygundur.

* (Ursula K. Le Guin, *Dümeni Kırma*, Hep Kitap, sf. 140.)

[instagram.com/psordek/](https://www.instagram.com/psordek/)
twitter.com/psordek/
facebook.com/psordek/